รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๑๓/๒๔๘๔ (สามัญ) สมัยที่ ๒ ชุดที่ ๓

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๔

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๐๕ นาฬิกา

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : วันนี้มีสมาชิกมาประชุม ๑๔๔ คน เป็นองค์ประชุมแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิดประชุมต่อไป ข้าพเจ้ามีเรื่องที่จะแจ้งให้ท่านทราบ คือวันที่ ๒๐ เดือนนี้เป็นวันเฉลิมพระชนม์พรรษา ตามระเบียบสภาผู้แทนราษฎรเคยส่งโทรเลขไปถวายพระพร ในปีนี้ข้าพเจ้าจะส่งโทรเลขไปถวายพระพร มีความดังนี้

ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้า ปกกระหม่อม

ที่ประทับเมืองโลซานน์

ในมหามงคลดิถีคล้ายวันพระราชสมภพนี้ ในนามของสภาผู้แทนราษฎร ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสถวายพระพรชัยมงคลด้วยความจงรักภักดี

ข้าพระพุทธเจ้า มานวราชเสวี ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ที่ประชุมรับทราบ

ในวาระต่อไปกระทู้ถาม กระทู้ที่ ๑ ของนายจำลอง ดาวเรือง เรื่อง ขยายการศึกษาชั้นอุดมศึกษา

นายจำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) : ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการดังต่อไปนี้

ตามนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่จะปรับปรุงการอุดมศึกษา ให้มีคุณภาพและปริมาณมากขึ้นนั้น เวลานี้รัฐบาลได้จัดการขยายการศึกษาชั้นอุดมศึกษาไปแล้วเพียงใดและจะจัดการขยายไปตามส่วนภูมิภาคได้หรือไม่

พล ร.ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) : กระทรวงศึกษาธิการขอตอบว่าการศึกษาชั้นอุดมได้ขยายไปแล้วดังนี้

๑. สำหรับจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ก. ได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในวิชาบางประเภท ที่ได้เปิดสอนเพียงชั้นอนุปริญญา ให้มีคุณภาพสูงขึ้นถึงชั้นปริญญาอีก ๓ วิชา คือ สถาปัตยกรรมศาสตร์ เภสัชกรรมศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ ข. ได้เปิดแผนกวิชาขึ้นใหม่ อีก ๔ แผนกคือ แผนกทันตแพทยศาสตร์ แผนกการบัญชีและพาณิชย์ แผนกวิศวกรรมเหมืองแร่และแผนกการหนังสือพิมพ์ ค. จำนวนนิสิต เพิ่มขึ้นตลอดมาตามลำดับ ขณะนี้มีนิสิตทุกแผนกวิชา ๑,๗๐๖ คน และนักเรียนเตรียมอุดมอีก ๑,๓๑๘ คน ง. เพื่อสนับสนุนการศึกษาชั้นสูงโดยทั่วไปและให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ได้เปิดสอนแผนกกลางคืนในวิชาสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษาหลักวิทยาศาสตร์และหลักการช่าง รวม ๑๔ ประเภท

๒. สำหรับมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ขณะนี้กิจการอยู่ในสภาพขยายตัวเต็มที่แล้ว ได้เปิดการสอนวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรทั้งในชั้นปริญญาตรี โท และเอก กับได้ปรับปรุงหลักสูตรวิชาในชั้นปริญญาตรีให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะสมแก่ความต้องการทั่ว ๆ ไป เวลานี้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองมีนักศึกษาชั้นปริญญาและเทียบเท่าทุกประเภทวิชา ๗,๘๘๘ คน และชั้นเตรียมปริญญา ๑,๔๑๗ คน ส่วนการขยายกิจการของมหาวิทยาลัยไปตามส่วนภูมิภาคนั้น ขณะนี้มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองก็ได้ดำเนินการอยู่แล้ว เช่นเปิดหน่วยการสอบไล่ประจำปีเฉพาะข้อเขียนในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของภาคเหนือ อีสาน และใต้ สำหรับที่จะขยายกิจการของมหาวิทยาลัยไปในส่วนภูมิภาคให้ได้ผลเต็มรูปนั้นจะต้องเป็นไปในทางจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่ในจังหวัดที่เหมาะสม ซึ่งขณะนี้รัฐบาลกำลังพิจารณาและดำเนินการอยู่.

นายจำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) : ข้าพเจ้าขอซักต่อไปว่านโยบายที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคนั้น ตามที่รัฐบาลแถลงว่ากำลังดำเนินการอยู่นั้น รัฐบาลจะได้ดำเนินการในภาคใดบ้าง

พล ร.ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา

ธิการ) : ในขณะนี้รัฐบาลคำริว่าควรจะมีภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ส่วนที่จะอยู่ในจังหวัดใดนั้นยังไม่ได้ตกลงแน่นอน

นายจำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) : ข้าพเจ้าเจ้าขอซักต่อไปว่าจากจำนวนนักศึกษาใน ๒ มหาวิทยาลัยที่ทางรัฐบาลได้ตอบกระทู้ข้าพเจ้าเมื่อก่อนนี้แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักศึกษาที่มารวมอยู่ในพระนครหลวงมีจำนวนมาก การที่ให้นักศึกษาย้ายเข้ามารวมอยู่ในพระนครหลวงแห่งเดียวนั้น รัฐบาลได้คำนึงถึงว่าจะเป็นโทษหรือไม่ หรือจะเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ทำให้คนไหลเข้ามาในพระนครหลวงแห่งเดียว ข้าพเจ้าจึงขอถามว่าถ้าหากว่าจะได้ขยายการศึกษาไปในส่วนภูมิภาคแล้ว รัฐบาลจะได้จัดทำเมื่อใด

พล ร.ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) : การจัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้นเราจะได้เริ่มใน พ.ศ. หน้า ถ้าได้งบประมาณ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : กระทู้ต่อไปของนายจำลอง ดาวเรือง เรื่อง การศึกษาภาคบังคับ

นายจำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) : ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการดังต่อไปนี้

ในการศึกษาภาคบังคับ รัฐบาลได้ปรับปรุงคุณภาพและปริมาณให้ดีขึ้นแล้วเพียงใด และในเรื่องฐานะของครูนั้น รัฐบาลได้ปรับปรุงคุณภาพและปริมาณตามที่ได้แถลงไว้แล้วเพียงใด

พล ร.ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) : กระทรวงศึกษาธิการขอตอบว่า

สำหรับการศึกษาภาคบังคับโดยทั่วไป ก. ได้ปรับปรุงคุณภาพและปริมาณให้ดีขึ้นแล้ว ดังนี้ ในทางคุณภาพ ได้ปรับปรุงประมวลการสอนและหลักสูตรให้เหมาะสมกับกาลสมัยยิ่งขึ้น และได้พยายามให้โอกาสครูได้ศึกษาทางตำราเพื่อให้เข้าใจในการสั่งสอนเด็กให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่นการพิมพ์ปาฐกถาวิชาครูขายด้วยราคาถูกแก่ครูทั่วไป ในทางปริมาณ ได้เพิ่มโรงเรียนและครู กับกวดขันให้เด็กเข้าเล่าเรียนมากขึ้น ปรากฏตามสถิติเปรียบเทียบใน ๓ พ.ศ. ดังนี้ จำนวนโรงเรียน พ.ศ. ๒๔๗๕ มี ๖,๐๘๑ โรงเรียน พ.ศ. ๒๔๘๑

มี ๑๑,๐๐๐ โรงเรียน พ.ศ. ๒๔๘๔ มี ๑๖,๓๓๒ โรงเรียน จำนวนนักเรียน พ.ศ. ๒๔๗๕ มี ๖๙๖,๐๐๐ คน พ.ศ. ๒๔๘๑ มี ๑,๔๐๐,๐๐๐ คน พ.ศ. ๒๔๘๔ มี ๒,๐๐๐,๐๐๐ คน จำนวนครู พ.ศ. ๒๔๗๕ มี ๑๒,๕๕๙ คน พ.ศ. ๒๔๘๑ มี ๓๔,๐๐๐ คน พ.ศ. ๒๔๘๔ มี ๖๐,๐๐๐ คน และคาดว่าจะเพิ่มต่อไปอีกตามลำดับ ข. ในส่วนฐานะครูประชาบาลนั้น ได้เร่งทั้งในทางคุณภาพและปริมาณ ดังนี้

๑. จัดให้มีโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดและการสอน ม. ๑ พิเศษ เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จออกไปได้เป็นครูประชาบาล วิธีนี้ทำให้ได้ครูประชาบาลที่มีความรู้สูงขึ้น

๒. ให้มีการอบรมขึ้นเป็นคราว ๆ ทั้งในส่วนกลางและจังหวัดอื่น ๆ ทุกจังหวัด แล้วแต่โอกาส และความสะดวกที่จะจัดทำ

๓. กวดขันผลการสอนของครูประชาบาล ถ้าเห็นว่าผู้ใดมีวุฒิต่ำและทำการสอนนักเรียนได้ผลน้อยเกินไป ก็ปลดออก

๔. เพิ่มครูให้มากขึ้น เพื่อพอแก่จำนวนนักเรียน ตามฐานะการเงิน

นายจำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) : ข้าพเจ้าขอซักต่อไปว่า รัฐบาลเคยสำรวจจำนวนผู้ที่สำเร็จการประถมศึกษาซึ่งตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๕ ที่ว่ารัฐบาลนี้มีนโยบายที่จะให้ราษฎรได้รับการศึกษาสำเร็จประถมศึกษาเกินกว่ากึ่งจำนวน เวลานี้ได้สำรวจผู้ที่สำเร็จประถมศึกษามีจำนวนเท่าใด

พล ร.ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) : ตัวเลขนั้นเรามีอยู่ สำหรับจำนวนรวมก็พอจะหาได้ แต่ว่าในขณะนี้ข้าพเจ้าไม่ได้นำมาด้วย แต่เป็นปี ๆ พอจะประมาณได้ดังนี้ ในปี ๒๔๘๑ มีผู้สำเร็จการประถมศึกษา ๘๒,๑๔๑ คน ปี ๒๔๘๒ มีผู้สำเร็จการประถมศึกษา ๙๖,๘๗๗ คน ปี๒๔๘๓ คือปีกลายนี้ มีผู้สำเร็จการประถมศึกษา ๑๐๑,๑๘๔ คน

นายจำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) : ตามที่รัฐบาลแถลงว่าจะปรับปรุงคุณภาพและปริมาณของฐานะครูให้ดีขึ้นนั้น ในเรื่องฐานะครูประชาบาลนั้น รัฐบาลจะตั้งต้นเงินเดือนอย่างต่ำเดือนละ ๑๕ บาท ขึ้นเป็นขั้นเดียวกับข้นกรรมกรเท่าที่เป็นอยู่เวลานี้ขั้นต่ำ

๑๐ บาท จึงเป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าจ้างแรงงานของกรรมกร ซึ่งไม่เหมาะกับฐานะครู ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่า รัฐบาลได้เคยดำริในเรื่องนี้บ้างหรือเปล่า

พล ร.ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ): รัฐบาลได้เคยดำริและก็ได้ขอร้องมายังสภา ฯ ขอเพิ่มเงินประถมศึกษาอีก ๑ บาท พวกเราก็ยังไม่เอา แต่อย่างไรก็ดีข้าพเจ้าจะพยายามที่สุด เพราะเห็นอยู่แล้วว่าฐานะเป็นอย่างนั้น แต่ว่าฐานะการเงินของเราก็ไม่อยู่ในฐานะที่ดีนัก

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: กระทู้ต่อไปของนายแก้ว สิงหะคเชนทร์ เรื่อง น้ำเซาะตลิ่งพัง

นายแก้ว สิงหะคเชนทร์ (พิจิตร): ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดังต่อไปนี้

จังหวัดพิจิตรอยู่ริมแม่น้ำ ตลาด โรงพักตำรวจ บ้านพักข้าราชการและที่ทำการไปรษณีย์ อยู่ทางฝั่งน้ำเซาะ ๆ อย่างรวดเร็วจวนจะพังลงแม่น้ำน่านอยู่แล้ว ขอเรียนถามท่านรัฐมนตรีเป็นการด่วนว่า ดำริจะทำการป้องกันในเรื่องนี้อย่างไรบ้างหรือไม่

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี): ในเรื่องน้ำเซาะที่ดินซึ่งสถานที่ราชการจังหวัดพิจิตรตั้งอยู่นั้น ทางราชการได้ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายปกครองพิจารณาหาทางป้องกันอยู่แล้ว ความเห็นของเจ้าหน้าที่มีอยู่หลายทาง แต่ว่าทางที่ดีและเหมาะสม ก็คือ ขุดคลองให้กระแสน้ำเปลี่ยนทางเดินใหม่โดยให้มีโค้งน้อยลง ในขณะนี้ทางราชการกำลังพิจารณาและดำเนินการอยู่

นายแก้ว สิงหะคเชนทร์ (พิจิตร): ข้าพเจ้าขอประทานซักว่า จะเริ่มดำเนินการได้เมื่อไร เพราะขณะนี้น้ำก็ยังเซาะขึ้นทุกที

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี): เรื่องนี้จะต้องพูดกันในเวลาตั้งงบประมาณ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: กระทู้ต่อไปของนายฟอง สิทธิธรรม เรื่องหนองน้ำสาธารณะ

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี): ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดังต่อไปนี้

ระเบียบการในการพิจารณาสั่งจดทะเบียนหนองน้ำสาธารณะที่ใช้ปฏิบัติอยู่มีอย่างไรบ้าง

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี): หนองน้ำสาธารณะ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามสภาพ จึงไม่มีการจดทะเบียน

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี): ถ้าไม่มีการจดทะเบียนหนองน้ำที่อยู่ในที่ดิน ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของราษฎร ราษฎรคนอื่น ๆ จะเข้าไปทำอะไรไม่ได้เพราะมีการหวงห้ามมีการบุกเขตกัน ข้าพเจ้าหมายถึงหนองน้ำที่กล่าวแล้วมีหลักเกณฑ์อย่างใดบ้างที่จะรู้ว่าเป็นสาธารณะหรือไม่

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี:) ตามที่ทางราชการถือนั้นหนองน้ำที่ประชาชนใช้ร่วมกันเป็นสาธารณะตามสภาพเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๗ หรือ ๑๓๐๘

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี): ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่าถ้าไม่จดทะเบียนแล้ว ก็เขตหนองที่หวงห้ามกันนั้น ทำไมรัฐบาลจะทราบได้และในกรณีที่เจ้าหน้าที่ไปบุกเอาหนองซึ่งเป็นของราษฎรแท้ ๆ นั้นจะมีหลักเกณฑ์อย่างไร

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี): คือว่าที่รัฐบาลได้ชี้แจงนั้นก็โดยอาศัยประมวลแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ ซึ่งมีว่า "สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น" แล้วก็มี (๑) แล้วก็มี (๒) อนุมาตรา ๒ นี้ว่า "ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ" ทางราชการถือว่าโดยสภาพนั้น เป็นสาธารณะอยู่แล้ว ย่อมไม่มีการจดทะเบียนเป็นไปตามกฎหมายนั้น

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี): ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่าในลักษณะของหนองน้ำไม่ได้ใช้ร่วมกันตลอดปี คือหน้าแล้งไม่มีน้ำหรือบางหนองหน้าฝนไม่มีน้ำ แต่ในทางปฏิบัตินั้นบางทีหนองตื้นเขินแล้วก็มีไม่มีน้ำตลอดปี มีหลักเขตห้ามราษฎรผู้ที่ควรมีสิทธิไม่ให้ใช้สิทธิเสียเลยดังนี้ ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรที่จะทราบว่าเป็นหนองที่ใช้ร่วมกันและอะไรต่าง ๆ ตามที่ท่านตอบมานั้น

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี): คือเรื่องเห็นจะต่างคนต่างไม่เข้าใจกัน ข้าพเจ้าได้เรียนชี้แจงแล้วว่า ถ้าสภาพนั้นเป็นหนองอยู่แล้ว ก็ย่อมเป็นไปตาม

ประมวลแพ่งและพาณิชย์นั้น ถ้าสภาพนั้นกลายจากเป็นที่หนองแล้ว เราก็จะต้องพิจารณาว่าอันนั้นเป็นที่หวงห้ามหรือไม่ ในเรื่องที่หวงห้ามนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง แต่ที่ถามมานี้เป็นเรื่องหนองน้ำที่เป็นไปตามสภาพ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : กระทู้ต่อไปของ ม.ล. ต้อย ชุมสาย เรื่องออกกฎหมายยกเลิกจังกอบโรงเรือน

ม.ล. ต้อย ชุมสาย (ประจวบคีรีขันธ์) : ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดังต่อไปนี้

ในเขตเทศบาลตำบลหัวหินและเขตเทศบาลตำบลชะอำ ยังมีภาษีที่หนักอกราษฎรยิ่งกว่าท้องถิ่นอื่น รัฐบาลนี้มีนโยบายที่จะปรับปรุงภาษีอากรเพื่อให้เป็นธรรมแก่สังคม และประกอบด้วยในเขตเทศบาลทั้งสองแห่งนี้ ราษฎรตกอยู่ในฐานะคับแค้นมากโดยธรรมชาติ ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่ารัฐบาลจะออกกฎหมายยกเลิกภาษีจังกอบโรงเรือนเหมือนอย่างที่ได้ยกภาษีจังกอบที่ดินจะได้หรือไม่

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี) : ภาษีจังกอบโรงเรือนก็เสมือนหนึ่งภาษีโรงเรือน หรือภาษีโรงร้านนั่นเอง ในเมื่อในเขตเทศบาลอื่นต้องเสียภาษีโรงเรือนหรือภาษีโรงร้านอยู่แล้ว การที่จะยกเลิกเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลหัวหินและเขตเทศบาลตำบลชะอำ ทางราชการจึงไม่พร้อมที่จะทำเช่นนั้นได้

ม.ล. ต้อย ชุมสาย (ประจวบคีรีขันธ์) : ราษฎรยินดีที่จะเสียภาษีโรงร้านหรือภาษีโรงเรือนดีกว่าที่จะเสียภาษีจังกอบ เมื่อรัฐบาลจะเลิกภาษีจังกอบโรงเรือนแล้ว จะเก็บภาษีเหมือนอย่างท้องถิ่นอื่น ๆ จะได้หรือไม่

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี) : คือเรื่องนี้เห็นจะต้องเรียนยืดยาวนิดหน่อย ในชั้นแรกนี้ในเขตเทศบาลทั้งสองนี้เสียภาษีจังกอบทั้งที่ดินและภาษีจังกอบโรงเรือน แต่ผู้แทนราษฎรได้ยื่นความเห็นขึ้นมาขอให้เลิกภาษีนั้นเสีย รัฐบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าภาษีจังกอบที่ดินเป็นภาษีซ้ำกับภาษีบำรุงที่ดิน รัฐบาลจึงได้เลิกภาษีจังกอบที่ดิน แต่ยังคงมีภาษีจังกอบโรงเรือนและโรงร้านอยู่ ถ้าดูเผิน ๆ คือเปรียบเทียบกับภาษีโรงเรือนและโรงร้านแล้ว จะเห็นว่าในเทศบาล ๒ แห่งนี้ควรที่จะใช้ภาษีจังกอบนี้อยู่หรือจะเปลี่ยนเป็นภาษีโรงเรือนโรงร้านดังที่ท่านถาม รัฐบาลได้คำนึงดูแล้วว่าถ้าใช้ภาษีโรงเรือนและโรงร้านแล้ว เทศบาลจะมีรายได้บำรุงในเขตน้อยเต็มที เพราะเหตุ

ว่าภาษีโรงเรือนและโรงร้านเราเก็บจากที่เช่าหรือที่เป็นประโยชน์ ที่หัวหินหรือที่บ้านชะอำนั้นโดยมากคนไปพักอยู่อาศัย เพราะฉะนั้นภาษีโรงเรือนและโรงร้านจะเก็บในบ้านที่พักอาศัยไม่ได้ เมื่อเก็บไม่ได้เช่นนี้ ทางเทศบาลก็แย่รวมใจความสั้น ๆ ว่าทางรัฐบาลได้ปรึกษาเทศบาลว่าควรจะแก้ไขอย่างไร ถ้าเลิกไปแล้วเทศบาลหัวหินและที่บ้านชะอำมีรายได้ไม่สามารถจะไปช่วยผู้ที่มาพักอาศัยได้ เพราะเวลานี้ได้จากพวกนั้นเป็นจำนวนพอสมควร ที่นี้ปัญหามีว่าถ้าหากว่าเป็นอย่างนั้นจริงแล้ว ส่วนบ้านที่ทำการค้าขายมิต้องเสียภาษีมีจำนวนมากขึ้นหรือ ในข้อนี้ทางราชการได้พิจารณาดูตามกฎหมายในเรื่องนี้แล้วมีทางผ่อนผันได้ ส่วนชาวบ้านนั้นเสียไม่เกินกว่าภาษีโรงเรือนและโรงร้าน คือมีทางผ่อนผันกัน ความจริงมีอยู่ดังนี้ ถ้าจะเลือกเอาภาษีโรงเรือนโรงร้านมาใช้แล้ว ที่หัวหินเก็บไม่ได้มีแต่บ้านพัก มีบ้านที่ทำประโยชน์น้อยเต็มที

ม.ล. ต้อย ชุมสาย (ประจวบคีรีขันธ์) : ที่รัฐบาลเก็บภาษีจังกอบโรงเรือนนี้คิดเทียบกันแล้วสูงกว่าภาษีโรงเรือนและโรงร้านหรือเปล่า

ขุนสมาหารหิตะคดี (รัฐมนตรี): จำนวนข้าพเจ้าไม่ได้จำตัวเลข แต่ว่าส่วนที่ได้มานั้นมากกว่า เพราะเหตุว่าภาษีโรงเรือนและโรงร้านเก็บแต่ที่ทำประโยชน์ แต่ที่หัวหินและบ้านชะอำนั้นเป็นที่พักซึ่งถูกเก็บด้วยเหมือนกัน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : กระทู้ต่อไปของ เจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน เรื่องช่วยเหลือราษฎรผู้ปลูกกระเทียม

เจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน (ลำพูน) : ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

กระเทียมซึ่งเป็นสินค้าสำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดลำพูน ปรากฏว่าราษฎรได้นิยมปลูกมากมาย ปีหนึ่ง ๆ หลายพันไร่ เมื่อได้ผลแล้วถูกคนกลางกดราคาลงต่ำมาก รัฐบาลมีนโยบายอย่างไรบ้างที่จะช่วยให้ราษฎรผู้ปลูกกระเทียมขายให้ได้ราคาสูงเท่าที่ควรได้ และจะช่วยได้ด้วยวิธีใด

พ.อ. พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเศรษฐกิจ): ตามทางสืบสวนของเจ้าหน้าที่ ปรากฏว่าราคากระเทียมหัวใหญ่อย่างที่ปลูกในลำพูนนั้น ที่ตลาดกรุงเทพ ฯ ขณะนี้หาบละ

๑๙ ถึง ๒๐ บาท ซึ่งเป็นราคาอันอยู่ในระดับสูงเพราะเมื่อ ๒๔๘๒ ก่อนเกิดสงครามคราวนั้น ราคาหาบหนึ่งเพียง ๙-๑๑ บาท และใน ๒๔๘๓ ราคา ๑๕ถึง๑๕.๕๐ บาท ฉะนั้นตลาดกรุงเทพ ฯ ไม่ได้กดราคาอย่างไร ตามทางสืบสวนต่อไปของเจ้าหน้าที่ ณ ท้องที่ลำพูน ได้ความว่าการค้าขายกระเทียมที่ลำพูนยังอยู่ในสภาพที่ว่าพ่อค้าเที่ยวกว้านซื้อตามไร่ย่อย ๆ และใช้วิธีตกกระเทียม แต่บางคราวปรากฏว่าผู้ตกกระเทียมให้ราคากระเทียมสดในไร่ถูกเกินสมควร ทั้งนี้เป็นเพราะชาวไร่มีทุนน้อย ขณะนี้ได้ทราบว่า กรมสหกรณ์ได้เปิดสหกรณ์ประเภทหาทุนขึ้น ในจังหวัดลำพูนแล้ว เพราะฉะนั้นองค์การนี้คงจะได้ช่วยชาวไร่กระเทียมต่อไป

เจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน (ลำพูน): ข้าพเจ้าขอประทานซักต่อไปว่า เท่าที่เป็นอยู่ทุก ๆ ปีมีพ่อค้าชาวต่างประเทศได้กว้านซื้อกระเทียมซึ่งยังไม่ได้เก็บผลด้วยราคาต่ำ และการกว้านนี้ได้ส่งมาขายที่กรุงเทพ ฯ อีกทีหนึ่งด้วยราคาสูงกว่าที่ควรเป็น อยากจะเรียนถามว่าทางรัฐบาลจะช่วยเหลือผู้ปลูกกระเทียมได้เพียงไร

พ.อ. พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเศรษฐกิจ) : เมื่อกี้นี้ก็ได้พูดแล้วว่าการที่มีพ่อค้าตกกระเทียมหรือเที่ยวกว้านซื้อโดยให้ราคาถูกนั้นก็เพราะว่าเขาต้องซื้อกระเทียมสดมา แล้วหมักไว้นมนานต้องตากให้แห้ง แล้วจึงจะส่งมาขายอีกทีหนึ่ง การที่ทำเช่นนั้นได้ก็เพราะว่าพวกชาวไร่ไม่มีทุนทรัพย์พอ เพราะฉะนั้นการตั้งสหกรณ์ช่วยเหลือทุนทรัพย์และก็ทำสหกรณ์การค้าสำหรับกระเทียมโดยเฉพาะแล้วเป็นประโยชน์มาก

เจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน (ลำพูน): เพื่อสนับสนุนความนิยมปลูกกระเทียมมากขึ้นกว่าเดิม รัฐบาลจะส่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญของรัฐบาลออกไปสำรวจและแนะนำวิธีการให้ได้ผลมากกว่าเก่าจะได้หรือไม่

พ.อ. พระบริภัณฑ์ยุทธกิจ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการเศรษฐกิจ) : โปรดถามทางกระทรวงเกษตราธิการ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : กระทู้ต่อไปของเจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน เรื่องการบูรณะพระธาตุหริภุญชัย

เจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน (ลำพูน): ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการดังต่อไปนี้

พระธาตุหริภุญชัย ซึ่งเป็นปูชนีย-

สถานสำคัญชั้นหนึ่งของภาคเหนือ บัดนี้องค์พระธาตุไม่มีแผ่นทองเหลืองปิดส่วนล่าง รัฐบาลมีนโยบายจะบูรณะพระธาตุนี้ให้เป็นที่เชิดหน้าชูตา สักการดังเช่นพระธาตุพนมแห่งภาคอีสานหรือไม่

หลวงวิจิตรวาทการ(รัฐมนตรี): กระทรวงศึกษาธิการขอตอบว่า พระธาตุหริภุญชัยขณะนี้อยู่ในสภาพที่ดีกว่าโบราณสถานอื่น ๆ มากหลาย จึงยังไม่มีความจำเป็นต้องบูรณะด้วยเงินของรัฐบาล แต่ถ้าราษฎรผู้ศรัทธาจะหาเงินให้และประสงค์จะให้ดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนความงามยิ่งขึ้น ทางการก็ยินดีจะพิจารณาจัดทำเท่าที่ไม่ขัดกับวิธีการรักษาโบราณสถาน

เจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน (ลำพูน): ข้าพเจ้าขอประทานชักต่อไปว่าปรากฏว่าได้มีเจ้าจักรคำ ขจรศักดิ์ ผู้ครองนครลำพูน ได้รับพระบรมราชโองการให้เป็นผู้ดูแล ถ้าหาเงินได้เพียงพอในการใช้จ่าย ข้าพเจ้าอยากจะเรียนถามรัฐบาลว่า จะสนับสนุนช่วยเหลือได้ประการใด

หลวงวิจิตรวาทการ(รัฐมนตรี): รัฐบาลพร้อมที่จะสนับสนุนและช่วยเหลือทุก ๆ อย่าง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: กระทู้ต่อไปของ ร้อยโทอุ๊ต นิตยสุทธ์ เรื่องนโยบายและหลักการเสนอคำวิงวอนสันติภาพ

ร.ท. อุ๊ต นิตยสุทธ์ (นครราชสีมา): ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศดังต่อไปนี้

เนื่องจากคณะรัฐบาลชุดปัจจุบันนี้ได้ตกลงที่จะเสนอคำวิงวอนสันติภาพต่อประเทศที่อยู่ในสถานการณ์สงครามและที่เป็นกลางทุกฝ่าย ข้าพเจ้าขอเรียนถามว่า

๑. การเสนอคำวิงวอนสันติภาพครั้งนี้รัฐบาลมีนโยบายอย่างไร

๒. รัฐบาลมีหลักการเสนอคำวิงวอนสันติภาพอย่างไร

๓. รัฐบาลดำริจะส่งทูตพิเศษไปเจรจาเสนอคำวิงวอนสันติภาพกับประเทศคู่สงครามและที่เป็นกลางหรือไม่

หลวงวิจิตรวาทการ(รัฐมนตรี): กระทรวงการต่างประเทศขอตอบว่า

๑. การเสนอคำวิงวอนสันติภาพครั้งนี้ รัฐบาลได้กระทำไปโดยเห็นแก่มนุษยธรรม ดำเนินตามคติแห่งพระพุทธศาสนา และเพื่อให้ประเทศไทยดำรงตนไว้ในทางสันติภาพ

๒. รัฐบาลจะค่อยดำเนินไปทีละ

ขึ้นด้วยความระมัดระวัง และให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ของโลก

๓. รัฐบาลยังมิได้ดำริ แต่ถ้าเหตุการณ์ในอนาคตเปิดทางให้ทำก็จะทำ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : หมดวาระกระทู้ ต่อไปข้าพเจ้าได้รับญัตติของนายฟอง สิทธิธรรม ฉบับหนึ่ง มีผู้รับรองถูกต้องแล้ว มีความว่า ญัตติที่ค้างข้ามปีของสมาชิก ด้วยร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกที่ค้างข้ามปีมามีหลายฉบับ ซึ่งน่าจะได้รับการพิจารณา จึงขอเสนอให้สภาฯ ได้พิจารณาญัตติที่กล่าวแล้วก่อนญัตติอื่น เริ่มแต่วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ เดือนนี้ ข้าพเจ้าขอให้ที่ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็นควรให้เป็นไปตามที่นายฟอง สิทธิธรรม เสนอมา ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๒๗ นาย

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ผู้ใดไม่เห็นด้วย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๕๒ นาย

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : เป็นอันตกไป ในวาระต่อไปขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน (ฉบับที่๒) พุทธศักราช ๒๔๘๔ ของรัฐบาล

หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ): รัฐบาลขอเสนอร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยมีหลักการว่า ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๒ ให้เหมาะสมแก่กาลสมัย เหตุผลที่จะต้องแก้ไขร่างพระราชบัญญัตินี้ก็คือว่า

๑. แต่เดิมพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือนได้ให้สิทธิแก่ข้าราชการวิสามัญรับบำนาญพิเศษครั้นเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๒ แล้ว พระราชบัญญัติที่กล่าวหาได้บัญญัติให้สิทธิแก่ข้าราชการวิสามัญเหมือนเช่นเดิมไม่ ซึ่งเป็นการตัดสิทธิของข้าราชการประเภทนี้ไป จึงควรบัญญัติให้สิทธิแก่ข้าราชการวิสามัญในการที่จะได้มีโอกาสรับบำนาญพิเศษเติม

๒. เนื่องจากการเปลี่ยนปีประดิทินใหม่ จึงได้แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้เพื่อให้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปด้วยดีตามปีประดิทินใหม่

๓. เพื่อเป็นการอุปการแก่คนที่พิการทุพพลภาพอยู่ จึงแก้ไขให้ผู้มีสิทธิรับบำนาญพิเศษตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ คงรับบำนาญพิเศษตลอดเวลาที่ยังพิการทุพพลภาพอยู่ทำนองเดียวกับผู้มีสิทธิ ซึ่งพิการทุพพลภาพอยู่ตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น

อนึ่ง โดยที่ปรากฏว่าผู้ปกครองของผู้มีสิทธิรับบำนาญหรือบำนาญพิเศษตามมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น เมื่อได้รับเงินบำนาญหรือบำนาญพิเศษไปแล้วก็นำไปใช้จ่ายส่วนตัวเสียหมดบ้าง ใช้จ่ายอย่างอื่นอันมิใช่เพื่อการครองชีพ และการศึกษาของผู้ที่อยู่ในความปกครองบ้าง ทำให้ผู้มีสิทธิรับบำนาญหรือบำนาญพิเศษขาดการเลี้ยงดู และการศึกษาตามควรแก่ฐานะ เป็นการผิดความมุ่งหมายของทางราชการที่จ่ายเงินบำนาญหรือบำนาญพิเศษให้ไป จึงสมควรเปิดโอกาสให้ทางราชการเข้าควบคุมและจัดการเพื่อประโยชน์โดยเฉพาะของผู้มีสิทธิที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือยังกำลังศึกษาและอายุยังอยู่ในเกณฑ์ศึกษาตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว หรือยังเป็นผู้พิการทุพพลภาพอยู่ โดยไม่จำกัดว่าสิทธิรับบำนาญหรือสิทธิรับบำนาญพิเศษนั้น จะเกิดก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ทางราชการจะเข้าควบคุมและจัดการต่อเมื่อพิจารณาเห็นสมควรเท่านั้น รัฐบาลหวังว่าสมาชิกคงจะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้พิจารณาด้วยดี

นายเฉลา เตาลานนท์ (ตราด): ในการที่รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พลเรือน ข้าพเจ้าไม่ปรารถนาที่จะคัดค้านในหลักการของรัฐบาล แต่ว่าในการที่รัฐบาลจะปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้แล้ว สภาฯ ได้อนุมัติให้ผ่านพระราชบัญญัติในเรื่องการจำกัดสิทธิคนไทยไปแล้ว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าก็น่าที่จะมีบทบัญญัติในเรื่องการตัดสิทธิของข้าราชการที่ได้รับบำเหน็จบำนาญ ถ้าไปกระทำการผิดถึงกับถูกจำกัดสิทธิตามพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทย คือในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญนั้นหาได้มีบทบัญญัติในเรื่องตัดสิทธิไม่ คือในเรื่องล้มละลาย

กับในเรื่องฐานจำคุก เว้นแต่คดีฐานลหุโทษและคดีหมิ่นประมาท แต่ว่าในขณะนี้เรามีพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยขึ้นมา ในพระราชบัญญัตินั้นมีอยู่ ๓ ประการ ประการแรกคือกระทำความผิดฐานกบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักรนั้น ในข้อนี้ไม่มีบัญหาก็เป็นอันว่าต้องถูกศาลจำคุกและต้องถูกตัดบำเหน็จบำนาญในตัว หรือตนเองกระทำเพื่อประโยชน์แก่คนต่างด้าวนั้นประการหนึ่ง อีกข้อหนึ่ง กระทำการใดๆอันเป็นการแสดงตนเข้าข้างต่างชาติ ๒ ข้อนี้บุคคลนั้นหาต้องถูกศาลพิพากษาให้จำคุกไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วข้าพเจ้าเห็นว่าหลักการนี้เป็นหลักการที่กว้างๆ ข้าพเจ้าขอเสนอให้รัฐบาลปรับปรุงในเรื่องบทบัญญัติตัดสิทธิบุคคลที่ถูกจำกัดสิทธิตามพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยด้วย

หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) : เรื่องนั้นก็เป็นเรื่องปลีกย่อย แต่ว่านโยบายในการที่จะตัดสิทธิบำเหน็จบำนาญของบุคคลที่จะทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ท่านสมาชิกอ้างมานั้นว่าจะควรไปบัญญัติในที่ใดในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าก็ยังไม่ได้ตรวจร่างพระราชบัญญัตินั้นโดยละเอียด ที่เสนอก็เสนอมาเกี่ยวเฉพาะในเรื่องบำเหน็จบำนาญฝ่ายข้าราชการพลเรือน และมีหัวข้อสำคัญที่จะแก้ไข ๓ อย่าง เมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าไปสู่กรรมาธิการแล้ว เราจะไปพูดกันอีกทีหนึ่งก็ได้

นายทอง อยู่เอี่ยมบุญอิ่ม (นนทบุรี) : ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ข้าพเจ้าได้พิจารณาดูตลอดแล้ว ส่วนในมาตราต่อๆไปนั้นสมควรที่จะรับหลักการแต่ส่วนที่จะให้บำเหน็จบำนาญกับข้าราชการวิสามัญเป็นพิเศษอีก จะตราขึ้นใหม่นี้ข้าพเจ้าขอคัดค้าน คือบัญหาการเงินเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะว่าบัญหาการเงินนั้นตามสถิติถ้าเราจะมาให้แก่ผู้ที่เป็นข้าราชการวิสามัญนี้ก็ตกอยู่ที่กระทรวงการคลังแต่การเงินของประเทศนั้น เราจะต้องมองกันโดยทั่วๆไป คือกล่าวโดยหลักทั่วไปแล้วว่า คนที่ทำงานเท่าทุกวันนี้เราก็ให้เงินเดือนพอแก่อัตภาพอยู่แล้ว แล้วเรายังจะต้องให้บำเหน็จบำนาญกันต่อภายหลังอีก นี่ควรที่รัฐบาลจะดำเนินนโยบายอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเก็บเงินของผู้ที่กระทำการอันนั้นไว้เป็นส่วนสัดแต่เพียงเล็กน้อย แล้วเก็บรวมไว้ให้แก่ผู้นั้นภายหลัง นี่ก็จะเป็นการดีประการหนึ่งเหมือนกันแต่เมื่อมีการที่เพิ่มกฎ

หมายฉบับนั้นขึ้น แล้วก็จะเป็นภาระผูกพันเราก็จะต้องหาเงินมาให้แก่ท่านเหล่านี้อีก เงินนั้นเราจะได้มาจากที่แห่งใด เราก็ทราบชัดแล้วว่าได้มาจากราษฎรที่กระทำกิจการงานส่วนตนโดยเหงื่อไหลไคลย้อย ส่วนผู้ที่ทำราชการเมื่อทำการแล้วเราก็ให้เงินเดือนพอแก่อัตภาพแล้ว เมื่อออกไปเราก็ยังให้บำเหน็จบำนาญกันอีก ในชั้นวิสามัญ ในกรณีข้าราชการวิสามัญนั้นที่จะพิจารณาได้อย่างหนึ่งว่าเป็นการที่กระทำเป็นพิเศษ ไม่อยู่ในชั้นชั้นอัตราเงินเดือนก็มี แต่ว่าท่านที่ได้ประกอบกิจการงานอื่นใดมาแล้วและรับจ้างโดยฐานะทำงานแล้วยังได้อีก แล้วกลับกระทำการอีกเราก็ยังให้อีก ดังนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าเงินของประเทศชาติของเรายังต้องการอีกมากมายก่ายกองนัก เท่าทุกวันนี้ โรงงานและอาวุธยุทธภัณฑ์ก็ยังน้อย ยังไม่พอแก่มาตรฐานแห่งประเทศชาติในปีหนึ่ง ๆ เราควรจะกันเอาเงินประเภทนี้ไว้เพื่อชาติและประเทศของเราจะได้มีความเจริญเข้มแข็งยิ่งขึ้นกว่านี้อีกหลายร้อยเท่า ข้าพเจ้าได้สังเกตความเคลื่อนไหวมาโดยลำดับบางประการก็เห็นแล้วว่าเรามัวงุ่มง่ามในการปรับปรุงเงินเดือน สมมติให้เห็นสั้น ๆ คล้ายกับว่าในครอบครัวหนึ่ง เมื่อเก็บหอมรอมริบได้ประโยชน์มาในเฉพาะปีหนึ่งแล้ว ถ้าเราใช้แต่เพียงกินเท่านั้น ส่วนรั้วที่จะล้อมบ้านและที่จะขยายวงการบ้านของเราไม่ได้กระทำกันเพราะฉะนั้นพระราชบัญญัตินี้ที่ข้าพเจ้าคัดค้านมานี้ขอได้โปรดกรุณาวินิจฉัยด้วย

หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) : ตามที่รัฐบาลได้ขอเติมให้ข้าราชการวิสามัญรับบำนาญพิเศษนั้น ก็เป็นสิทธิเดิมของเขาที่มีอยู่แล้ว และโดยที่ท่านสมาชิกคงจะเข้าใจผิด ในการที่ขอเติมไม่ใช่ขอเติมว่าให้ได้รับบำเหน็จบำนาญธรรมดา ที่ให้ก็เฉพาะบำนาญพิเศษเท่านั้น บำนาญพิเศษก็หมายความถึงว่าข้าราชการผู้ได้ประสพอันตรายหรือทุพพลภาพ เช่นอย่างว่าเมื่อตำรวจวิสามัญไปจับผู้ร้ายแล้วถูกผู้ร้ายยิงตายเช่นนี้ เราก็สมควรจะให้บำนาญพิเศษแก่ผู้นั้น ให้เฉพาะกรณีบำนาญพิเศษที่ควรจะได้ ไม่ได้ให้ทั่วไป

นายทองดี จันทรกูล (ราชบุรี) : ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

มีสมาชิกรับรอง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ข้าพเจ้าขอให้ที่ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็น

ควรรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้พิจารณา ขอได้โปรดยกมือขึ้น

- สมาชิกยกมือพร้อมเพรียง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : เป็นอันว่าที่ประชุมนี้รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้พิจารณา ส่งกรรมาธิการสามัญหรือวิสามัญ

หลวงประดิษฐ์มนูธรรม(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) : ส่งกรรมาธิการสามัญ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ส่งกรรมาธิการสามัญชุดที่ ๓ แปรญัตติภายในกี่วัน

หลวงประดิษฐ์มนูธรรม(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) : แปรญัตติ ภายใน ๑ วัน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ทางรัฐบาลเสนอให้แปรญัตติภายใน๑วัน เมื่อไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ข้าพเจ้าถือว่าที่ประชุมนี้อนุมัติ ในวาระต่อไปขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหาร (ฉบับที่ ๒)พุทธศักราช ๒๔๘๔ ของรัฐบาล

พล ท.หลวงพรหมโยธี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม): รัฐบาลขอเสนอพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหาร (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยมีหลักการว่า เพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหาร พุทธศักราช ๒๔๘๒ ให้เหมาะสมแก่กาลสมัย เหตุผลมีว่า เนื่องจากการเปลี่ยนบีประดิทินใหม่ จึงได้แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้เพื่อให้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปด้วยดีตามบีประดิทินใหม่ อนึ่งเพื่อเป็นการอุปการแก่คนที่พิการทุพพลภาพจึงได้แก้ไขให้ผู้มีสิทธิรับบำนาญพิเศษตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหาร พุทธศักราช ๒๔๘๒ คงรับบำนาญพิเศษตลอดเวลาที่ยังพิการทุพพลภาพอยู่ทำนองเดียวกับผู้มีสิทธิซึ่งทุพพลภาพอยู่ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว

อนึ่ง โดยที่ปรากฏว่าผู้ปกครองของผู้มีสิทธิรับบำนาญหรือบำนาญพิเศษตามมาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น เมื่อได้รับบำนาญหรือบำนาญพิเศษไปแล้ว ก็นำไปใช้จ่ายส่วนตัวเสียหมดบ้าง ใช้จ่ายอย่างอื่นอันมิใช่เพื่อการครองชีพ และการศึกษาของผู้ที่อยู่ในปก

ครองบ้างทำให้ผู้มีสิทธิรับบำนาญหรือบำนาญพิเศษขาดการเลี้ยงดู และการศึกษาตามสมควรแก่ฐานะ เป็นการผิดความมุ่งหมายของทางราชการที่จ่ายเงินบำนาญหรือบำนาญพิเศษให้ไป จึงสมควรเปิดโอกาสให้ทางราชการเข้าควบคุมและจัดการเพื่อประโยชน์โดยเฉพาะของผู้มีสิทธิที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือยังกำลังศึกษาและอายุยังอยู่ในเกณฑ์ศึกษาตามมาตรา ๒๗แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วหรือยังเป็นผู้พิการทุพพลภาพอยู่ โดยไม่จำกัดว่าสิทธิรับบำนาญหรือสิทธิรับบำนาญพิเศษนั้นจะเกิดก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ทางราชการจะเข้าควบคุมและจัดการต่อเมื่อพิจารณาเห็นสมควรเท่านั้น ฉะนั้น จึงเสนอขอให้ท่านสมาชิกพิจารณาและรับหลักการไว้เป็นพระราชบัญญัติต่อไป

นายพ้น สุพรรณสาร (พระนครศรีอยุธยา): ข้าพเจ้าไม่ได้คัดค้านหลักการ แต่ว่ามีความสงสัยอะไรอยู่อย่างหนึ่ง คือพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญจะมาได้ทางเดียวจากรัฐบาล ทางฝ่ายสมาชิกไม่มีโอกาสจะเสนอได้ จึงขอเรียนถามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการบำเหน็จบำนาญนี้ว่า ตำรวจของเราในทุกวันนี้ในเวลาปกติเราก็ได้ใช้งานอย่างหนักคือต้องการไต่สวน ทั้งการปราบปราม และในเวลาเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ตำรวจก็ได้ทำหน้าที่เหมือนอย่างทหารเหมือนกัน แต่สิทธิการรับบำเหน็จบำนาญนั้นต่างกัน ในเวลาที่ตำรวจได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน คือเอา ๖๐ หารหรืออะไรข้าพเจ้าจำไม่ได้ แต่ส่วนทหารได้รับสิทธิพิเศษดีกว่าตำรวจเช่นนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าตำรวจเป็นบุคคลคล้ายทหาร ทำหน้าที่ในยามสงบและในยามคับขัน ข้าพเจ้าคิดว่ามีหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน จึงอยากจะขอเสนอความคิดเห็นว่าในการปรับปรุงพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทางทหารและพลเรือน รัฐบาลมีความคิดเห็นว่าควรจะให้ตำรวจได้รับบำเหน็จบำนาญเหมือนทหารบ้างหรือไม่ หรือบางทีนายทหารซึ่งโอนมาเป็นตำรวจแล้ว ในเวลาออกสิทธิเขาก็ต่างกันไป รัฐบาลจะมีนโยบายอย่างไรในข้อนี้

พล ท. หลวงพรหมโยธี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม): ตามที่ข้าพเจ้าได้เสนอนั้นเกี่ยวกับบำเหน็จบำ

นาญพิเศษของทหาร ไม่ใช่เกี่ยวกับบำเน็จบำนาญของพลเรือน ข้าพเจ้าเห็นว่ามีลักษณะที่คล้ายกันเหมือนกัน ที่ท่านว่าเอา ๖๐ หารนั้นไม่ใช่บำเหน็จบำนาญพิเศษ เป็นบำเหน็จบำนาญอย่างธรรมดา บำเหน็จบำนาญที่แก้ไขนั้นได้กล่าวถึงผู้ที่พิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งจำเป็นจะต้องรับเลี้ยงดูของผู้ที่มีสิทธิ์ที่ควรจะได้รับตามพระราชบัญญัตินั้น ไม่ได้กล่าวถึงบำเหน็จบำนาญธรรมดา

นายพ้น สุพรรณสาร (พระนครศรีอยุธยา): ในหลักการตามที่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเสนอและแถลงมานั้น ข้าพเจ้าไม่เถียง คือข้าพเจ้ามีความข้องใจว่าพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงิน สมาชิกไม่มีสิทธิเสนอได้ตามข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภา ฯ เพราะฉะนั้นจึงถือว่าสิทธิในการเสนอบำเหน็จบำนาญที่เกี่ยวกับการเงินนั้นได้แก่ทางรัฐบาลฝ่ายเดียว จึงขอเรียนถามว่าไหน ๆ เราได้ปรับปรุงแล้วตามที่ข้าพเจ้าเสนอเมื่อกี้นี้ รัฐบาลจะปรับปรุงได้บ้างหรือไม่

พล ท. หลวงพรหมโยธี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม): ในข้อนี้ก็จะได้พิจารณาต่อไป แต่ในร่างพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับผู้พิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งควรจะได้รับมากกว่าตามที่ข้าพเจ้าได้แถลงแล้วว่า สิทธิที่ควรจะได้รับไปนั้น ผู้ปกครองก็ตามหรือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตามอาจจะไม่ได้เงินตามนั้นถ้าไปใช้ไม่เป็นประโยชน์ เพราะฉะนั้นทางราชการอาจจะเข้าคุ้มครองได้ ซึ่งจะได้มีการกล่าวอยู่ในพระราชบัญญัตินั้นแล้ว ถ้าหากจะแก้ไขในพระราชบัญญัตินั้น ๆ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: ข้าพเจ้าขอให้ที่ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็นควรรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้พิจารณา ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือพร้อมเพรียง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: เป็นอันว่าที่ประชุมรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้พิจารณา ส่งกรรมาธิการชุดที่ ๓ แปรญัตติภายในกี่วัน

พล ท. หลวงพรหมโยธี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม): แปรญัตติภายใน ๑ วัน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: ทางรัฐบาลเสนอขอให้แปรญัตติภายใน ๑ วัน เมื่อไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ข้าพเจ้าถือว่าที่ประชุมอนุมัติในวาระต่อไป ข้าพเจ้าได้รับญัตติของ

รัฐบาลฉบับหนึ่ง มีความว่า เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารเสร็จแล้ว ขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญคณะสงฆ์ก่อนเรื่องอื่น

นายพ้น สุพรรณสาร (พระนครศรีอยุธยา): ตามที่รัฐบาลเสนอญัตติมานั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าพระราชบัญญัติธรรมนูญคณะสงฆ์นั้นไม่สู้สำคัญนัก และก็จวนจะหมดสมัยประชุมแล้ว ขอเสนอความเห็นว่าควรจะให้พิจารณาไปตามระเบียบวาระ ส่วนในเรื่องธรรมนูญคณะสงฆ์นั้นจะช้าหรือเร็วนั้นไม่เกิดการเสียหายแก่การปกครองของแผ่นดิน

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี): ข้าพเจ้ากลับเห็นตรงกันข้ามกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือว่า จริง การพระศาสนานั้น แม้ว่าเราจะไม่ปรับปรุงก็ดำเนินการงานให้บ้านเมืองไปได้ แต่ว่าถ้าพิจารณาให้ดีแล้วเรื่องพระศาสนานั้นเป็นเรื่องชีวิตจิตใจของประชาชนของประเทศชาติเหมือนกัน ถ้าหากว่าข้าพเจ้าสืบสวนมาไม่ผิดแล้วในทางพระศาสนานั้นเวลานี้ ต้องการปรับปรุงโดยรีบด่วน ถ้าหากว่าถ้าไม่ได้รับการพิจารณาของสภาฯ ในสมัยประชุมนี้แล้ว เราจะโต้เถียงกันอีก กว่าจะพิจารณากันในชั้นกรรมาธิการอีก ก็จะเสียเวลามาก ซึ่งเวลานี้การพระศาสนาก็เร่งร้อนอยู่มาก ข้าพเจ้าก็มีความเห็นว่าควรจะพิจารณาเสียในวันนี้ตามที่รัฐบาลเสนอมา

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: ข้าพเจ้าขอให้ที่ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็นควรให้เปลี่ยนระเบียบวาระตามที่รัฐบาลเสนอมา ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: ผู้ใดไม่เห็นด้วย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: เป็นอันว่าที่ประชุมตกลงให้เปลี่ยนระเบียบวาระได้ ในวาระต่อไปขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ของรัฐบาล

พล. ร.ท. หลวงสินธุสงคราม-ชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ): รัฐบาลขอเสนอร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยมีหลักการว่า เพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ขึ้นใหม่ แก้ไขระเบียบการ

คณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดี เหตุผลก็เนื่องด้วยพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งถือเป็นหลักการปกครองคณะสงฆ์อยู่ในเวลานี้ ยังไม่เหมาะสมกับหลักการปกครองบ้านเมืองขณะนี้อยู่หลายประการ จึงเป็นการสมควรที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อส่งเสริมการพระพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนายิ่งขึ้นไป และเพื่อบำรุงความศรัทธาปสาทะของพุทธสาสนิกชนทั่วไป

อนึ่ง ข้าพเจ้าใคร่จะขอเรียนว่าการปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เป็นไปด้วยความลำบากยิ่ง และได้มีการโต้เถียงกันมาเป็นเวลานาน ในที่สุดก็ได้มีการเถียงกันในหลักการใหญ่ที่สำคัญ ๆ ทางรัฐบาลได้ตั้งกรรมการขึ้นไปติดต่อกับคณะสงฆ์ และก็ได้ทำการปรึกษาหารือกันในหลักการใหญ่ ได้ตกลงกันแต่ในส่วนปลีกย่อยก็ได้มีการแก้ไขให้เหมาะสมสำหรับคณะสงฆ์ยิ่งขึ้น การแก้ไขนั้นก็เป็นบ้างเป็นของธรรมดา ถ้ารัฐบาลไม่แก้ไขข้าพเจ้าเชื่อว่าทางสภา ฯ นี้คงจะได้มาแก้ไข แต่อย่างไรก็ตามการแก้ไขปรับปรุงในทางรัฐบาลมุ่งไปในทางที่จะให้ศาสนาเรามั่นคงและเจริญสืบไป สารสำคัญในการปรับปรุงก็มีอยู่สำคัญ ๆ สองประการ คือ

๑. ปรับปรุงรูปการปกครองคณะสงฆ์เข้าหารูปการปกครองในปัจจุบัน คือมีสภาสงฆ์และคณะสงฆ์

๒. ไม่กล่าวถึงลัทธินิยมหรือลัทธินิกายโดยมีความมุ่งหวังว่าในที่สุด คณะสงฆ์จะรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันเป็นความประสงค์อันยิ่งยอมของเรา ดังท่านสมาชิกจะเห็นได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปจากหลักการเก่าซึ่งรัฐบาลและสภา ฯ เก่าได้เคยตกลงในครั้งหนึ่ง ในครั้งนั้นเราได้ตกลงไว้ว่าส่วนกลางให้รวมส่วนภูมิภาคให้แยก แต่ในหลักการใหม่นี้ท่านจะเห็นได้ชัดว่าเราไม่ได้บ่งไว้ชัดเจนทีเดียวว่าจะไปทางไหนอย่างไร ให้เป็นเรื่องของคณะสงฆ์ตกลงกันเอง ร่างเดิมทีเดียวรัฐบาลได้เสนอไปทางคณะสงฆ์นั้น เราก็มุ่งหวังว่าจะได้รวมกันทันที แต่ว่าคณะสงฆ์ก็ได้ขัดข้อง เราก็ได้ยอมไปตัดเอาข้อความอันนั้นเสียหมดสิ้น ข้อชี้แจงในสารสำคัญเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ก็มีตามที่ได้แจกไปแล้วนั้น มีข้อสำคัญๆ ควรจะได้ชี้แจงบ้างบางประการ คือ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราช ไม่สามารถทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ พระมหากษัตริย์จะทรงสถาปนาสมเด็จ-

พระสังฆราชขึ้นใหม่ และสมเด็จพระสังฆราชองค์เดิมอาจทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชกิตติมศักดิ์ก็ได้ เหตุผลนั้นก็คือว่า การตั้งสงฆ์บัญชาการคณะสงฆ์ในทางศาสนานั้น ไม่ได้ผลและไม่ได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมือนการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในทางบ้านเมือง ในทางบ้านเมืองนั้น ตราบใดที่ยังมีคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตราบนั้น พระมหากษัตริย์ก็ไม่ทรงเข้าเกี่ยวข้อง แต่ทางศาสนาไม่เป็นดังนั้น แม้จะได้ตั้งคณะบัญชาการแทนพระองค์สมเด็จพระสังฆราชไว้แล้ว ก็ไม่มีอำนาจอะไรจะห้ามกันเสียมิให้สมเด็จพระสังฆราชทรงสั่งการเสียเอง ในบางเรื่องที่ทรงประสงค์จะสั่งเอง ที่เป็นอยู่ในเวลานี้ก็เป็นอย่างเช่นนี้เรื่อยมา เพราะในทางศาสนกิจการเคารพเป็นสำคัญ สมเด็จพระสังฆราชจะทรงสั่งอะไรเองบ้าง คณะบัญชาการก็ต้องยอม จึงอาจเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นได้ เพื่อตัดความไม่เรียบร้อยเช่นนี้ จึงเห็นว่าสมเด็จพระสังฆราชที่ไม่ทรงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ควรให้พ้นตำแหน่งทีเดียว ถ้าหากว่าสภา ฯ นี้ยังยืนยันยังมีความเห็นกันอยู่ว่าควรจะมีสงฆ์บัญชาการแทนสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ทางรัฐบาลก็ไม่ขัดข้องในการสถาปนาสงฆ์บัญชาการแทนสมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระสังฆราชนั้นแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ และเมื่อมีการตั้งแล้วก็ขอให้มีการถอดถอนได้ด้วย

ในมาตรา ๑๕ เดิมได้ตกลงไว้ในเรื่องออกนั้นสังฆสภาวินิจฉัยให้ออกจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ คณะสงฆ์ มติในข้อนี้จะต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม ในข้อนี้ทางรัฐบาลได้แก้ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวินิจฉัยให้ออก ที่ได้แก้ไขไปเช่นนี้ก็เห็นว่าการที่จะให้สงฆ์ไล่กันออกนั้น ไม่เป็นการงดงาม แต่ต้องมีการให้ออกกันได้ ครั้นจะให้สมเด็จพระสังฆราช หรือพระมหากษัตริย์เป็นผู้สั่งให้ออก ก็ดูเป็นการไม่เหมาะและเป็นการไม่สมควรที่จะเขียนไว้ในกฎหมายให้แจ้งชัดว่าพระสงฆ์ก็อาจประพฤติเสื่อมเสียได้ เป็นการไม่งดงาม

มาตรา ๑๖ เกี่ยวกับญัตติที่จะเสนอเข้ามาในสภาสงฆ์ เดิมเราให้มี ๓ ทาง แต่ฉบับใหม่นี้เราแก้ให้ ๒ ทางเท่านั้น คือทางคณะสังฆมนตรีหนึ่ง และทางกระทรวงศึกษาธิการหนึ่ง ฉบับ

ใหม่นั้นก็เพื่อป้องกันมิให้มีการเสนอกันพุ่มเพื่อย อันจะเป็นการนำมาซึ่งอาจทำให้ศาสนาเสื่อมเสียได้ และอีกอย่างหนึ่งก็เป็นการคุ้มครองให้คณะสงฆ์ คือทางสงฆ์ผู้ใหญ่ได้ปกครองสงฆ์ผู้น้อยไปด้วย

มาตรา ๒๐ ที่ตกลงกันมาเดิมนั้น เราให้สมาชิกที่มีจำนวนพอสมควรนั้นขอร้องให้เรียกประชุมวิสามัญได้ แต่ทางรัฐบาลได้ตัดความข้อนี้ออกเสีย เพราะว่าถ้าสมาชิกขอร้องกันได้ก็อาจจะก่อให้เกิดการยุ่งยากกันขึ้นได้และเป็นการไม่งดงามสำหรับสงฆ์

มาตรา ๒๕ นั้น ท่านดูตามพระราชบัญญัติ ข้าพเจ้าได้ตัดเพียงส่วนหนึ่ง คือมีในร่างนั้นว่าอย่างนี้ "เมื่อสังฆสภาได้ร่างสังฆาณัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้สังฆนายกนำขึ้นถวายสมเด็จพระสังฆราชเพื่อทรงลงพระนาม และเมื่อได้ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์แล้ว ให้ใช้บังคับได้ ถ้าสมเด็จพระสังฆราชไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างสังฆาณัตินั้น จะได้ประทานคืนมายังสังฆสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สังฆนายกนำขึ้นถวายก็ดี หรือมิได้ประทานคืนมาภายในสิบห้าวันก็ดี สังฆสภาจะต้องปรึกษากันใหม่ และออกเสียงลงคะแนนลับ ถ้าและสังฆสภาลงมติตามเดิมให้นำร่างสังฆาณัตินั้นขึ้นถวายอีกครั้งหนึ่ง" ร่างเดิมต่อไปอีกว่า "เมื่อสมเด็จพระสังฆราชมิได้ลงพระนามภายในเจ็ดวันแล้ว ให้ประธานสังฆสภาลงนามประกาศสังฆาณัตินั้น ใช้บังคับได้" อันนี้เราเติมเป็นว่า "เมื่อสมเด็จพระสังฆราชมิได้ทรงลงพระนามภายในเจ็ดวันแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาดู ถ้าเห็นสมควร ก็ให้นำร่างสังฆาณัตินั้นเสนอประธานสังฆสภาภายในเจ็ดวัน" ทั้งนี้ก็ไม่มีอะไร นอกจากเพื่อความรอบคอบ ในการที่สังฆราชไม่ทรงลงพระนามจะมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งก็เป็นได้ และเราก็อยากจะเคารพท่านบ้าง และให้เกียรติยศท่านบ้าง เราจึงพิจารณาดู ถ้าเห็นสมควรก็เสนอไป ถ้าไม่สมควรก็ไม่เป็นสังฆาณัติ

มาตรา ๒๖ การตั้งกระทู้ เดิมให้มีการตั้งกระทู้ได้ แต่ว่าทางรัฐบาลเห็นว่าไม่สมควรจะให้สงฆ์มาตั้งกระทู้กัน อาจจะมีการทะเลาะ มีการดูถูกกันขึ้นเป็นการไม่งดงาม จึงสมควรตัดออกเสีย

มาตรา ๒๗ ที่ตกลงไว้เดิมนั้น ให้มีการลงมติไม่ไว้วางใจกันได้ แต่ว่าทางรัฐบาลเห็นว่าไม่สมควรให้สงฆ์ไปทำเช่นนั้น เพราะว่าสงฆ์ไปลงมติไม่ไว้วางใจ

กัน อาจจะก่อให้เกิดแตกความสามัคคีกันได้ จึงตัดออกเสีย

มาตรา ๓๔ การออกของสังฆมนตรี เดิมมีว่าให้สังฆสภาลงมติไม่ไว้วางใจฉบับใหม่นั้นได้แก้ชัดว่าข้อนั้นไม่สมควรจะให้มี เพราะเหตุว่าจะระบุไปหลายขั้นก็จะไม่งาม จึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับบาป

มาตรา ๔๘ เกี่ยวกับเงิน เกี่ยวกับศาสนสมบัติ เดิมนั้นจะต้องผ่านสภาสงฆ์ด้วย แต่ฉบับใหม่ที่ได้แก้นั้นได้ตัดที่จะต้องผ่านสภาสงฆ์ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าถ้าจะเอาเรื่องการเงินการทองเข้าถกเถียงกันซึ่งเป็นการไม่สมควรที่พระจะมาทะเลาะกันในเรื่องนั้น จึงได้ตัดออกเสีย และเห็นว่าสังฆมนตรีควรจะมีการควบคุมก็เป็นการเพียงพอแล้ว แต่ถ้าหากว่าการควบคุมเท่านั้นไม่เป็นการพอเพียงจะจัดตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้น เช่นคณะกรรมการส่วนทรัพย์สินพระมหากษัตริย์เช่นนั้นก็ได้ ทางกระทรวงศึกษาธิการไม่ขัดข้อง นี่เป็นหัวข้อสำคัญ ๆ ในการแก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ นอกจากนั้นยังมีชื่อต่าง ๆ อีกที่เราเรียกในพระราชบัญญัตินั้น ชื่อนั้นทางสภานี้ก็อาจจะแก้ไขได้ เพราะอาจจะไม่เป็นการเหมาะเท่าที่ข้าพเจ้าได้แถลงมานี้นึกว่าจะเป็นการพอเพียงในขั้นนี้แล้ว ข้าพเจ้านึกว่าจะไม่ต้องมีปัญหากันเป็นการใหญ่หลังการที่ว่าจะปรับปรุงคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อันนี้เป็นหลักการสำคัญส่วนปลีกย่อยนั้นข้าพเจ้านึกว่า เมื่อท่านได้ถกเถียงกัน แสดงความคิดความเห็นกันดังที่ได้เคยทำมาแล้วในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ข้าพเจ้านึกว่าท่านคงจะได้อ่านพระราชบัญญัติและได้พิจารณากันมาโดยถ่องแท้แล้ว เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าจะให้การตอบเป็นไปโดยไม่ให้กระทบกระเทือนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในที่นี้ก็จะเป็นการดี เป็นการช่วยกันส่งเสริมพระศาสนาของเรา ข้าพเจ้าหวังว่าสภาฯนี้คงจะรับหลักการนี้ไว้พิจารณาด้วยดี

พระประสงค์เกษมราษฎร์(นครราชสีมา) : ข้าพเจ้าไม่ได้ตั้งใจที่จะคัดค้านในหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ แต่ว่าการที่จะออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับสงฆ์ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะได้ปรับปรุงในเรื่องหลักการให้ดีกว่าที่เป็นอยู่แล้ว กล่าวคือว่าตั้งแต่ครั้งพระพุทธองค์ยังอยู่เมื่อจะออกพุทธบัญญัติใด ๆ ก็ตามจะต้องเป็นมติเอกฉันท์ในที่ชุมนุมสงฆ์เสียก่อนจึงจะออกกฎหมายได้

แต่ในร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นี้ ข้าพเจ้าได้ทราบว่าสงฆ์ทั้งสองฝ่ายยังไม่สู้จะปรองดองกันเรียบร้อย แม้เมื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายไปแล้วเกรงว่าความสงบเรียบร้อยในคณะสงฆ์จะไม่สู้ดี จึงอยากจะให้ปรับปรุงในบางสิ่งบางอย่างซึ่งยังมีความข้องใจแก่ฝ่ายสงฆ์อยู่ แต่ในหลักการบางอย่างซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะได้ตกลงกันในที่นี้ได้ก็จะได้ไม่ลำบากในเรื่องการแปรญัตติ คือข้าพเจ้าต้องการที่จะให้แก้ไขเป็นบางอย่างบางประการ กล่าวคือในบางมาตราที่ควรจะปรับปรุง เช่นชื่อของกฎหมายข้าพเจ้าอยากจะให้ชื่อสั้นกว่านี้อีกสักหน่อย คือว่าไหน ๆ ก็จะได้ปรับปรุงในเรื่องคำว่าสงฆ์นี้แล้ว เพราะฉะนั้นชื่อพระราชบัญญัติธรรมนูญนี้ก็อยากจะให้เป็นชื่อว่าสังฆธรรมนูญจะสั้นได้ และก็ในการที่ได้ประชุมคณะสงฆ์ ๔ รูปซึ่งได้โต้เถียงกันมาแล้ว บางคณะท่านก็ขอให้ห่มผ้าอย่างหนึ่ง และบางคณะท่านก็ขอให้ห่มผ้าอีกอย่างหนึ่ง ในข้อนี้ก็ทราบว่ายังไม่ตกลงปรองดองกัน แต่ว่าในตัวพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มี ได้ตัดออกแล้ว ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าเมื่อจะสำเร็จรูปลงด้วยดีแล้ว เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติออกไปแล้ว อาจจะมีเสียงนิยมขึ้นอีกก็ได้ กล่าวคือเมื่อทางคณะสงฆ์เห็นสมควรจะแต่งกายอย่างไรก็อาจจะออกสังฆนิยมให้ห่มคลุมหรืออะไรก็ได้ ข้าพเจ้าอยากจะทราบว่าการโต้เถียงในระหว่างสงฆ์ต่อสงฆ์ได้เรียบร้อยกันหรือยัง ถ้าหากว่ายังไม่เรียบร้อย ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะได้ถอนพระราชบัญญัตินี้เสียก่อน เมื่อเรียบร้อยแล้วจึงเสนอเข้ามาใหม่

หลวงวิจิตรวาทการ (รัฐมนตรี): ข้อความที่ท่านผู้แทนได้กล่าวเมื่อกี้นี้มีความที่คลาดเคลื่อนอยู่บ้างก็คือในข้อต้นที่ท่านกล่าวว่า ครั้งพระพุทธเจ้านั้นข้อบังคับวิธีการปฏิบัติอะไรนั้นต้องเป็นมติเอกฉันท์ในที่ประชุมสงฆ์ ข้อนี้ยังคลาดเคลื่อนอยู่ คือว่าข้อบังคับทุกข้อที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัตินั้น หาได้ทรงหารือและหาได้ทรงขอมติที่ประชุมสงฆ์ไม่ ข้อบัญญัติที่เป็นวินัยทุก ๆ ข้อนั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติเอง และบทบัญญัตินี้มีอยู่ ๒ อย่าง คืออย่างหนึ่งมีผู้ถามทางปฏิบัติว่าจะปฏิบัติอย่างไร ท่านก็ได้ทรงวางข้อบัญญัติไว้ และอีกอย่างหนึ่งถ้ามีผู้ใดประพฤติผิดขึ้น ท่านก็ทรงบัญญัติวินัยขึ้น ด้วยเหตุนี้ข้อบัญญัติและวินัยของพระพุทธเจ้า จึงเป็นข้อบัญญัติ

ซึ่งได้ทรงบัญญัติโดยตรง ไม่ใช่หารือคณะสงฆ์เสียก่อนจึงจะบัญญัติท่านผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาอาจจะเข้าใจปนกันไปกับเรื่องการกฐินหรือการอุปสมบท คือว่าในเรื่องอุปสมบทจำเป็นต้องขอความยินยอมในคณะสงฆ์ว่าให้อุปสมบทได้ แต่ความจริงเรื่องอุปสมบทนี้ถ้าไปอุปสมบทโดยตรงต่อพระพุทธเจ้าแล้วท่านก็ไม่ต้องไปขอกับใคร ท่านเพียงแต่กล่าวคำ ๆ เดียวว่า เอหิภิกขุ ผู้นั้นก็เป็นพระแล้ว แต่สำหรับในกรณีที่ไม่ได้ทรงบวชเอง ก็ได้ทรงบัญญัติข้อบังคับไว้ว่า ให้มีการไต่ถามในคณะสงฆ์ก่อน รวมความว่าข้อบังคับในเรื่องการปกครองคณะสงฆ์ก็ดีหรือข้อบัญญัติในทางวินัยก็ดีที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติขึ้นนั้นเป็นการแน่นอนว่าได้ทรงบัญญัติขึ้นด้วยพระองค์เองโดยมิต้องหารือหรือขอมติเป็นเอกฉันท์ของคณะสงฆ์เลย ข้อที่ท่านผู้แทนได้กล่าวว่าร่างพระราชบัญญัตินี้คณะสงฆ์ยังไม่ตกลงปรองดองกันเรียบร้อย เพราะฉะนั้นจึงอยากจะได้ถอนเอาไปแล้วก็ให้เอาไปปรองดองกับคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยเสียก่อน ข้าพเจ้าขอเรียนว่าเรื่องการที่จะปรองดองกับคณะสงฆ์นั้น รัฐบาลได้ทำความพยายามมาอย่างยิ่งยวด สภา ฯ น้ำงจะจำได้ว่า รัฐบาลได้เคยขอนโยบายของสภา ฯ มาครั้งหนึ่งว่า การปกครองคณะสงฆ์หรือธรรมนูญคณะสงฆ์นั้นควรจะร่างไปในรูปใด สภา ฯ นี้ได้เคยให้นโยบายไปว่าที่ในส่วนกลางก็ให้ปกครองร่วมกัน ถ้าในส่วนภูมิภาคก็ให้แยกกัน รัฐบาลได้พยายามร่างกฎหมายขึ้นโดยวิธีนั้น แต่ว่าต่อมามีความเห็นทางคณะสงฆ์เอง ซึ่งพระราชาคณะชั้นผู้ใหญ่ผู้หนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่นับถืออย่างยิ่งได้ให้ความเห็นว่ามีหนทางที่จะรวมกันได้ เหตุนี้รัฐบาลจึงได้ทำความพยายามที่จะร่างพระราชบัญญัติให้เป็นไปในทางที่รวมกัน วิธีการที่จะรวมกันนั้นในชั้นต้นก็ดูเหมือนว่าเป็นการง่าย คือว่าเคยมีร่างที่ได้ร่างไปแล้วว่าให้ออกสังฆาณัติวางระเบียบปฏิบัติห่มผ้าซึ่งผู้แทนนครราชสีมากล่าวนั้นเราเคยร่างมาเหมือนกันว่าให้มีสังฆาณัติวางระเบียบการห่มผ้า วิธีการทุก ๆ อย่างให้เป็นแบบเดียวกัน เรื่องนี้เมื่อได้นิมนต์มหาเถระผู้ใหญ่มาประชุมกันในอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามและได้พูดจาปรึกษาแลกเปลี่ยนความเห็นกันแล้ว ท่านก็เห็นว่ามีทางที่จะไปได้ และในระยะการประชุมต่อมาท่านได้ส่งผู้แทน ๒ รูปคือฝ่ายธรรมยุต ๒ องค์

ฝ่ายมหานิกาย ๒ องค์ ผู้แทนทั้ง ๒ ฝ่าย ก็ได้นำเอาคำขอร้องของคณะธรรมยุต บอกว่าการรวมนั้นก็รวมได้ แต่ขอให้นานหน่อยคือภายใน ๕ ปี ทางรัฐบาลก็ยินยอมให้แก้ให้เป็นไปภายใน ๕ ปี แต่ครั้นประชุมครั้งหลังที่สุดท่านก็ยื่นหนังสือมาใหม่บอกว่าไม่รวมละพฤติการณ์เช่นนี้เป็นการพ้นวิสัยที่จะทำได้ เพราะเหตุว่าท่านไม่สามารถจะตกลงกันได้ ข้อที่ท่านผู้แทนนครราชสีมาว่า เช่นการห่มผ้านั้นควรทำเป็นสังฆนิยมเพราะว่าไม่มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และในเรื่องนี้ข้าพเจ้าขอบคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง และข้าพเจ้าจะขอบคุณท่านถ้าหากว่าท่านได้ช่วยเหลือพระราชบัญญัติ หรือแม้ให้พระภิกษุสงฆ์ยอมทำอย่างนี้ ข้าพเจ้าก็จะขอบคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าเป็นความปรารถนาของรัฐบาลที่จะเห็นพระภิกษุสงฆ์ในประเทศไทยเรามีวิธีปฏิบัติตลอดจนการห่มผ้าเป็นวิธีเดียวกัน แต่ว่าการห่มผ้านี้ก็เป็นเรื่องที่ได้กล่าวปรึกษาหารือมาช้านานแล้ว—ก็ไม่เป็นที่ตกลงกันได้ รัฐบาลจึงขอถือว่าเพียงแต่ใส่ลงในบทบัญญัตินี้ว่าให้พยายามหาทางที่จะห่มผ้าเป็นแบบเดียวกันได้ภายใน ๕ ปี ท่านก็ยังไม่ยอม โดยความติดขัดอย่างนี้แหละจึงเห็นเป็นความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมาเสียที คือในการที่จะขอความตกลงเป็นเอกฉันท์จากท่าน ถึงท่านเองก็ยอมรับว่าเอกฉันท์ไม่สามารถที่จะเป็นเอกฉันท์ได้เพราะฉะนั้นรัฐบาลก็เห็นว่าสภา ฯ เป็นผู้แทนของชาติ และชาติเป็นผู้บำรุงพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นจึงอยากจะให้สภา ฯ ได้มีความเห็นให้สภา ฯ ได้วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ควรจะเป็นไปโดยวิธีใด ท่านจะเห็นได้ว่า วิธีการเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้รัฐบาลได้กระทำอย่างที่ไม่มีการซ่อนเงื่อนอันใดเลย ดังจะเห็นได้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้แถลงทุกข้อทุกกระทงว่าได้ตกลงกันในทางคณะสงฆ์อย่างไร และได้แก้ไขเปลี่ยนอย่างไรเท่าที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้วนั้นไม่ได้หมายความว่าคัดค้านท่านผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับท่านเป็นส่วนมาก คือว่าควรจะตกลงให้เรียบร้อยก่อน แต่ว่าเราไม่สามารถจะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องห่มผ้าซึ่งเราเห็นว่าควรจะห่มแบบเดียวกัน แต่พระท่านไม่ตกลงด้วย เราก็ไม่รู้จะทำอย่างไร

นายบุญศรี จันทนชาติ (อ่าง-

ทอง) : สำหรับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ข้าพเจ้าเห็นพ้องกับสมาชิกนครราชสีมาในข้อที่ว่าไม่ควรจะออกไปในระยะนี้ ด้วยเหตุว่าถ้าหากว่าตามร่างพระราชบญญัตินี้แล้ว และได้ยินคำของท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการแถลงเมื่อกี้นี้แล้ว จะเห็นได้ว่าความปรองดองในคณะสงฆ์ไม่มีที่จะรวมกันได้ด้วยดี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการพระศาสนา ถ้าหากว่าเราใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว จะถืออำนาจการปกครองเพื่อดำเนินการปกครองด้วยดีด้วยวิธีการมีอำนาจบังคับกันบ้างแล้วจะทำให้การบั่นบ่วนในเรื่องชีวิตจิตใจของประชาชน พลเมืองเกิดขึ้นได้ในด้านต่าง ๆ หลาย ๆ ทางแล้วผลร้ายก็จะสะท้อนมาถึงท่านผู้หวังดีต่อประเทศชาติซึ่งเวลานี้ก็ได้รับความเกื้อหนุนหรือส่งเสริมจากพวกพระศาสนาบ้างไม่น้อยเหมือนกันโดยเฉพาะพระราชบัญญัติฉบับนี้ข้าพเจ้าเห็นและได้พิจารณาดูทั่ว ๆ ไปแล้วก็รู้สึกว่าเป็นการตั้งรูปคล้าย ๆ กับจะก่อให้ผู้ที่อยู่ในศาสนามาถกเถียงกันในทางซึ่งตามอำนาจจิตซึ่งท่านมีความตั้งใจมาแต่เดิมแล้ว เพราะว่าเราไปส่งเสริมก็จะก่อให้เกิดความบั่นบ่วนในระหว่างท่านขึ้นมากมาย ทางที่ดีแล้วก็ควรจะให้เป็นไปอย่างไรที่ท่านผู้แทนนครราชสีมาพูดแล้วเราหาวิธีอื่นที่ดีกว่านี้มาดำเนินการจะเหมาะกว่าที่จะออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ไป ผลร้ายก็จะได้ไม่เกิดขึ้น และถึงแม้ว่าออกไปแล้ว ข้าพเจ้าเชื่ออย่างแน่นอนว่าพระราชบัญญัตินี้จะต้องมีการสะดุดในทางใจกับประชาชนไม่ใช่ของเล็กน้อยเหมือนกัน

หลวงวิจิตรวาทการ (รัฐมนตรี): ข้าพเจ้าขอชี้แจงเพิ่มเติมอีกหน่อยหนึ่ง คือว่าเรื่องการที่จะออกพระราชบัญญัติใหม่นั้นเป็นความจำเป็นโดยเหตุว่าพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์เก่านั้นมีอายุถึง ๔๐ ปีมาแล้วและก็เป็นข้อความซึ่งในเวลานี้ทางคณะสงฆ์เองหาได้ปฏิบัติไม่ ยกตัวอย่างอย่างเช่นเรื่องมหาเถระสมาคมซึ่งมีชัดอยู่ในพระราชบัญญัติ ปี ร.ศ.๑๒๑ ว่าข้อความทุก ๆ อย่างที่เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์จะต้องวินิจฉัยในมหาเถระสมาคม แต่เวลานี้คณะสงฆ์ก็หาได้ประชุมคณะสงฆ์และปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินั้นไม่ ที่ไม่ทำอย่างนั้นก็เพราะเหตุว่าข้อความในพระราชบัญญัติเก่า คือทั้งนี้ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าจะเป็นการกล่าวตำหนิคณะสงฆ์ว่าไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้าพเจ้า

หมายความว่าข้อความในพระราชบัญญัติเก่านั้นเองก็มีหลายอย่างหลายประการซึ่งไม่สามารถจะปฏิบัติได้อยู่แล้ว ข้อสำคัญนั้นก็จำเป็นจะต้องออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ใหม่เพื่อจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยขึ้น และเพื่อให้มีกฎหมายที่เป็นทางที่จะให้รู้ว่าคณะสงฆ์ท่านควรจะปฏิบัติอย่างไรนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายใหม่ แต่ว่าจะออกในรูปที่รัฐบาลทำไปนั้นหรือควรจะแก้ไขหลักการอย่างไรก็สุดแต่ที่จะพิจารณาในสภา ฯ นั้น แต่การออกกฎหมายใหม่นั้นจำเป็น คือถ้าไม่ออกใหม่กฎหมายเก่าก็เป็นหมันอยู่ คือคณะสงฆ์ไม่มีกฎหมายบังคับ

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุบลราชธานี) : เมื่อพระราชบัญญัติธรรมนูญคณะสงฆ์เข้ามาสู่สภา ฯ แล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกมีความหนักใจเป็นอันมาก เนื่องจากได้พังเสียงทางคณะสงฆ์นั้นเป็นไปในทางไม่สู้จะปรองดองมากนักย่อมเป็นที่รับกันอยู่แล้วว่าในเรื่องการพระพุทธศาสนานั้นอยู่ในทางพุทธจักร ส่วนทางสภาผู้แทนราษฎรนั้นอยู่ในทางอาณาจักร เพราะฉะนั้นปัญหาที่เราจะโต้เถียงในปัญหาเรื่องนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกหนักใจว่าในการที่สภาผู้แทนราษฎรจะลงมติหรืออภิปรายไปในแง่ใดแง่หนึ่งข้าพเจ้าเกรงว่าเราจะทำไปโดยอิสระไม่ค่อยได้นัก คืออย่างน้อยที่สุดเราก็น่าจะอยู่ในอาณัติของคณะสงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่าย ถึงแม้ว่าในรัฐธรรมนูญนั้นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่อยู่ในอาณัติมอบหมายของผู้ใดผู้หนึ่งก็ตาม แต่ทว่าในเรื่องสงฆ์นั้น ข้าพเจ้าได้เรียนแล้วว่าเป็นเรื่องของพุทธจักร การที่เราจะพิจารณาโดยอิสระนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกข้องใจอยู่ประการหนึ่ง ในเรื่องศาสนาหาได้เกี่ยวเฉพาะบุคคลเหล่าใดเหล่าหนึ่งไม่ แต่เกี่ยวด้วยประชาชนพลเมืองทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับสันติสุขของประชาชน เกี่ยวกับศีลธรรมของประเทศชาติด้วย ในหลักการของประเทศเรานั้นเราได้ถือว่าในทางจิตของประชาชนเรา ๆ มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องยึดถือ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่าในการที่จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อไปนั้น ข้าพเจ้าใคร่ที่จะให้ได้มีการพิจารณาอย่างกว้าง ๆ ท่านรัฐมนตรีได้ชี้แจงแล้วว่า ปัญหาเรื่องคณะสงฆ์นี้ได้มีข้อยุ่งยากเป็นอันมาก ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ รัฐบาลก็ได้เคยขอนโยบายต่อสภาในครั้งนั้นเราได้มีการโต้เถียงกันถึง ๔ ครั้ง นอกจากวาระกระทู้

นั้นเราก็โต้เถียงกันในเรื่องที่รัฐบาลขอนโยบาย เรามีการโต้เถียงกันไปมาจนกระทั่งเรารับกันในหลักการทางที่ ๓ ซึ่งได้มีการปกครองส่วนกลางรวมกัน แต่ส่วนภูมิภาคแยกกัน แต่ในชั้นนั้นก็มีสมาชิกเป็นอันมากที่พยายามอภิปรายเป็นไปในสงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่าย แต่อย่างไรก็ดีมีสมาชิกคัดค้านว่าการรวมนิกายจะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๓ ในส่วนปลีกย่อยของธรรมนูญคณะสงฆ์นั้น ในส่วนสมาชิกย่อมมีความเห็นแตกต่างกันเป็นอันมาก แม้ในคณะรัฐบาลเองก็ได้เคยแถลงไว้ครั้งหนึ่งแล้วว่า รัฐบาลก็มีความหนักใจมาก แม้รัฐบาลเองก็ไม่สามารถจะตกลงกันได้ แต่รัฐมนตรีแต่ละท่านก็ย่อมจะถือนิกายต่าง ๆ กัน และในครั้งนั้นก็ยังมีรัฐมนตรีเองอภิปรายว่าในบรรดาสมาชิกเองก็ย่อมถือลัทธินิกายต่างกัน เพราะฉะนั้นข้อตกลงนั้นก็เป็นข้อยุ่งยากอยู่มาก ถึงแม้บัดนี้เมื่อรัฐบาลได้เสนอธรรมนูญคณะสงฆ์นี้เข้ามาสู่สภา ฯ แล้ว ปัญหาข้อแตกต่างในความนึกคิดของสมาชิกนั้นก็ย่อมเป็นไปคนละรูป ฝ่ายที่อุปสมบทในนิกายหนึ่งก็ย่อมมีจิตใจโอนไปในทางนิกายนั้น นี่ย่อมเป็นของธรรมดา แต่ในทางอุดมคตินั้นก็ย่อมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เราจะทำนุบำรุงพระศาสนาให้รุ่งเรืองเป็นที่เคารพสักการเป็นหลักชัยของประชาชนทั่วประเทศไทย แต่ในทางปฏิบัติก็ย่อมเป็นสิ่งที่ยากมาก เพราะว่าหลักการในทางศาสนาเกี่ยวกับชีวิตจิตใจของประชาชน เมื่อมีชีวิตจิตใจของประชาชนจะไปในรูปใดถ้าเราจะให้ประชุมชนผ่าผืนจิตใจและความเลื่อมใสนั้นก็ย่อมเป็นสิ่งที่ยาก ข้าพเจ้าจึงใคร่วิงวอนต่อสภา ฯ นี้ว่า ในเรื่องที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะเข้าไปสู่ศาสนาอุปสมบทเป็นฝ่ายบรรพชิตนั้นก็ย่อมแล้วแต่ความเลื่อมใสของบุคคลแต่ละคนว่าลัทธินิกายนั้นเมื่อตนได้อุปสมบทไปแล้วก็ย่อมจะนำมาในทางปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ พระสงฆ์ทุกรูปเมื่อได้อุปสมบทแล้วก็ย่อมมีหลักการที่จะบำเพ็ญตนในทางธรรมวินัยให้ได้ดีที่สุดไม่ว่านิกายใด ๆ และนอกจากนั้นก็ยังอบรมสั่งสอนให้พลเมืองปฏิบัติดีปฏิบัติชอบด้วย ในทางศาสนาที่เจริญก้าวหน้านั้นเราจะเห็นว่าคดีโจรผู้ร้ายนั้นได้ลดน้อยลง หรือผู้ที่ผ่านการอุปสมบทไปแล้วตามสถิติก็ปรากฏว่าได้กระทำผิดในทางอาญาน้อยกว่าผู้ที่ยังไม่ได้อุปสมบทอีกประการหนึ่ง ในเรื่องลัทธินิกายนั้น ข้าพเจ้าขอเรียนว่า

ความแตกต่างกันที่มีอยู่นั้น ในทางภาคอีสาน โดยเฉพาะตั้งแต่จังหวัดนครราชสีมาขึ้นไปทั้งภาคแล้ว ความแตกต่างในเรื่องนิกายนั้นเกือบจะไม่มี พระสงฆ์ ๒ นิกายได้รวมกิจการกันเรียบร้อย ไม่มีการถือว่าพระวัดนั้นเป็นธรรมยุตินิกาย หรือพระวัดนั้นเป็นมหานิกาย ทั้ง ๒ นิกายนั้นก็ได้รวมกันอย่างเรียบร้อย นี่ก็เกี่ยวกับการปกครองของผู้ใหญ่ แต่ก็มีพระสงฆ์ทั้งสองนิกายนั้น ได้มีการแก่งแย่งกันบ้าง นั่นก็เป็นธรรมดาของปุถุชนถึงแม้ได้บวชแล้วจะให้หมดไปเสียก็ไม่ได้

เมื่อข้าพเจ้าได้อภิปรายในหลักทั่ว ๆ ไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า การที่รัฐบาลได้ร่างธรรมนูญคณะสงฆ์ขึ้นมาแล้ว ได้มีการประชุมกันดังที่ท่านรัฐมนตรีอภิปรายว่า ได้มีการประชุมกันที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้ว พระสงฆ์ทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบด้วยร่างนั้นเป็นส่วนมากแล้ว ถึงแม้จะมีข้อปลีกย่อยอยู่บ้างก็ไม่ค่อยอยู่ในหลักสารสำคัญนักครั้นเมื่อคณะสงฆ์ทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบในหลักการนั้นแล้ว เมื่อเสนอมายังคณะรัฐบาล รัฐบาลก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งเป็นการผิดต่อความประสงค์ของคณะสงฆ์ รัฐบาลได้ชี้แจงเหตุผลที่ต้องแก้ไขตามที่แจกไปแล้วนั้น ก็เห็นว่าตามที่ท่านชี้แจงนั้นเป็นไปในทางดีที่จะให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยดีด้วยชอบ แต่ทว่าในทางปฏิบัติการพระพุทธศาสนานั้นเกี่ยวกับทางจิตใจ เมื่อพระสงฆ์ซึ่งอยู่ในฝ่ายพุทธจักรจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งในฝ่ายอาณาจักรออกไปนั้นด้วยความรู้สึกตะขิดตะขวงใจ แล้วความเจริญหรือความแตกแยกอาจจะเกิดมีขึ้นในระหว่างคณะสงฆ์นั้นเองก็ได้ ยกตัวอย่างในกรณีที่รัฐบาลได้แก้ไขจากร่างที่คณะสงฆ์ได้รับหลักการมาแล้ว ในร่างมาตรา ๑๐ ซึ่งในมาตรานั้นที่คณะสงฆ์ตกลงนั้นไม่มีสมเด็จพระสังฆราชที่จะเป็นกิตติมศักดิ์ได้ แต่ทว่ารัฐบาลได้แก้ไขไปในทางที่จะให้สมเด็จพระสังฆราชเป็นกิตติมศักดิ์ได้ในกรณีเช่นนั้นทางสงฆ์เท่าที่ข้าพเจ้าได้ฟังเสียงทั่ว ๆ ไปแล้วก็รู้สึกเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนอยู่บ้างว่า ในการที่จะถอดสมเด็จพระสังฆราชออกเป็นกิตติมศักดิ์หรือตามที่ท่านรัฐมนตรีว่าตั้งได้ก็ถอดท่านได้ เป็นสิ่งที่ทางคณะสงฆ์ไม่น่าจะเห็นชอบด้วยในหลักการนั้น เพราะว่าการแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราชนั้นย่อมเนื่องมาจากพระมหาเถระผู้ใหญ่ การที่เราจะแต่งตั้งเป็นพระมหาเถระนั้นก็ย่อมจะต้องวินิจฉัยรอบคอบแล้วว่าควรแก่การเคารพและสักการในบรรดา

บรรพชิตทั่ว ๆ ไป แต่ท่านไม่สามารถจะปฏิบัติการงานแล้วก็จะถูกถอด ข้าพเจ้าสงสัยว่าการที่จะตั้งพระมหาเถระรูปใดรูปหนึ่งเป็นพระมหาเถระนั้นอาจจะมีการขลุกขลักก็ได้ เช่นมีกรณีเมื่อมีเสียงว่าจะต้องถอดถอนสมเด็จพระสังฆราชอย่างนั้นอย่างนั้น ผู้ที่ขึ้นไปจนถึงยอดสุดแล้วกลับจะต้องถูกถอดถอนให้ดำรงตำแหน่งกิตติมศักดิ์ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อทางใจมาก นี่ข้าพเจ้าอภิปรายตามหลักทั่ว ๆ ไป จริงอยู่รัฐบาลชี้แจงนั้นก็ย่อมเป็นทางที่ดี แต่ทว่าเมื่อคณะสงฆ์ยังไม่เห็นชอบในหลักการที่แก้ไขนั้นข้าพเจ้าคิดว่าถ้าออกไปก็ย่อมเป็นทางที่ไม่งดงาม หรือบางข้อที่รัฐบาลได้ชี้แจงตามหนังสือที่แจกมาเมื่อสักครู่นี้นั้นก็ย่อมเห็นว่าในการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้วินิจฉัยให้สมาชิกในสังฆสภาและสังฆมนตรีต้องออกจากตำแหน่งนั้น ข้าพเจ้าก็คิดว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการนั้นคงไม่มีท่านใดที่กล้าเสี่ยงไปไล่พระออกเช่นนั้น แต่ว่าการเขียนไว้นั้นก็ดูสงสัย แต่ว่าการที่เราจะบัญญัติให้คฤหัสถ์อยู่เหนือบรรพชิตนั้นข้าพเจ้าสงสัยในทางใจว่าพระสงฆ์ท่านจะพอใจหรือไม่ คือมีเรื่องแต่ก่อนมาครั้งกรมการพระศาสนาเป็นกรมสังฆการีเช่นนี้เป็นต้น ซึ่งในหลักนั้นได้เห็นกันว่าคฤหัสถ์อยู่เหนือบรรพชิตก็ย่อมเป็นการไม่สมควร แต่หลักนี้ก็คงไม่ถึงกับว่าพระต่าง ๆ จะต้องมาปฏิบัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่ทว่าการที่เราเขียนหลักไว้เช่นนั้น ข้าพเจ้าสงสัยว่าการที่จะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเข้าไปยุ่มย่ามกับการพระศาสนานั้นไม่สมควร ถึงแม้ว่าเราจะบัญญัติไว้เช่นนี้ ข้าพเจ้าก็เชื่อเหลือเกินว่าท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการไม่มีท่านใดไปไล่พระออก เพราะว่าการเรื่องพระก็ย่อมมี สทฺธิวิหาริก อนฺเตวาสิก มากมาย เพราะว่าสังฆมนตรีก็ดี สมาชิกสังฆสภาก็ดี ล้วนแต่เป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่ตั้งแต่เปรียญ ๙ ประโยค พระเถระชั้นธรรมท่านเหล่านี้ก็ย่อมมีลูกศิษย์ลูกหามาก ยิ่งกว่านั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่าเมื่อรัฐบาลได้มีการแก้ไขในรูปการจากร่างที่รัฐบาลได้ปรึกษาหารือกับคณะสงฆ์ต่อหน้าพระแก้วมรกตแล้ว ๆ มาตัดออกโดยมิได้รับความเห็นชอบต่อคณะสงฆ์ จึงทำให้มีการกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกโดยทั่ว ๆ ไป และเราจะเห็นว่าทางคณะสงฆ์ท่านก็มีความร้อนใจจนกระทั่งได้มีการอภิปราย และมีการโฆษณากันในทางหนังสือพิมพ์ก็มี นั่นได้ชี้ให้เห็นว่า

ธรรมนูญคณะสงฆ์นี้ที่เราจะออกไปโดยมิได้รับความเห็นชอบของคณะสงฆ์นั้นอาจจะไม่งดงามนัก แต่อย่างไรก็ตามการที่สภาฯ นี้จะรับหลักการธรรมนูญคณะสงฆ์ในขณะนี้ก็น่าจะทำได้ แต่ความเห็นของข้าพเจ้านั้นข้าพเจ้าคิดว่าการที่คณะกรรมาธิการจะพิจารณาพระราชบัญญัตินี้ไปในรูปใดก็ตาม ข้าพเจ้าขอให้ความเห็นไว้ว่าคณะกรรมาธิการนั้นน่าจะได้พิจารณาอยู่ในอาณัติของสงฆ์ว่าการพิจารณาไปนั้นคณะสงฆ์จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ แม้ว่าเราจะไม่ได้พิจารณาในหลักเช่นนั้นแล้ว การที่เราจะตราธรรมนูญคณะสงฆ์ออกไปขัดต่อความรู้สึกของพระสงฆ์แล้ว ข้าพเจ้าหวั่นว่าธรรมนูญนี้จะเป็นหมันการเป็นหมันนั้นอาจจะเป็นไปได้ในหลายทาง เช่นเป็นต้นว่าคณะสงฆ์นิกายใดนิกายหนึ่งไม่ร่วมปฏิบัติในทำนองนี้ เช่นเป็นต้นว่าไม่ยอมรับเป็นสมาชิกสังฆสภาหรือไม่เกี่ยวข้องกับการบริหาร นี่ท่านก็เดินไปในทางวิบัสสนาไม่เกี่ยวข้องกับการบ้านเมือง ท่านก็เดินไปในทางจำศีลภาวนาอบรมสั่งสอนพลเมือง ท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบไปไม่เกี่ยวกับทางคันถธุระ เมื่อเป็นไปในรูปนี้แล้วข้าพเจ้าจึงเกรงว่าธรรมนูญนี้เมื่อไม่ได้ร่วมมือกับคณะสงฆ์อย่างใกล้ชิดและในการตราบทบัญญัติใดบทบัญญัติหนึ่งลงไปไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะสงฆ์แล้ว ก็ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นการที่รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้มาให้แตกต่างไปจากข้อตกลงกับคณะสงฆ์มาแล้ว ข้าพเจ้าจึงยังไม่เห็นชอบด้วย จริงอยู่อาจจะมีข้อโต้แย้งว่า ก็รัฐบาลเป็นผู้ที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรือง พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศาสนูปถัมภกย่อมจะดำเนินกิจการทุกวิถีทางที่จะให้คณะสงฆ์เจริญรุ่งเรือง แต่ทว่าเราอย่าลืมหลักที่ว่าเราเป็นฝ่ายฆราวาส เรายังอยู่ในเรื่องโลก เรายังมีโลภ มีโกรธ มีหลง ซึ่งเราไม่ได้ถือหลักนั้นเป็นทางปฏิบัติเช่นพระสงฆ์ เพราะฉะนั้นในการที่เราจะเข้าไปยุ่งในทางศาสนาให้ผืนต่อความรู้สึกของท่านให้ผืนต่อทางปฏิบัติของท่าน ซึ่งท่านเชื่อว่าท่านได้ปฏิบัติมาด้วยดีด้วยชอบแล้วเช่นนั้นข้าพเจ้าก็คิดว่าเราเป็นฝ่ายโลกไปยุ่งกับฝ่ายธรรมนั้นอาจจะทำให้เกิดความไม่ปรองดองกันทั้งในทางศาสนาและในทางสภาฯ นี้ก็เป็นได้ เมื่อเป็นรูปนี้แล้วทางสภาฯ ก็จะต้องเป็นผู้รับบาป เมื่อออกไปแล้วธรรมนูญสงฆ์ไม่ได้ปฏิบัติไปโดยดีโดยชอบที่ข้าพเจ้าได้อภิปรายนี้มุ่งไปในทางหลักที่ให้สภาฯ นี้ไปเกี่ยวข้อง

ในการที่จะตราธรรมนูญนั้นเพียงขอบเขตที่คณะสงฆ์ยินยอมจะปฏิบัติเท่านั้น เราจะตราบทบัญญัติหนึ่งใดลงไปให้ฝ่าฝืนต่อข้อตกลงของท่านนั้นเป็นการไม่ชอบ อีกประการหนึ่งเราย่อมรู้อยู่แล้วว่าลัทธิธรรมนูญของพระนั้นต่างกัน เช่นในทางการห่มผ้าทางธรรมยุตถือว่าการห่มในรูปนี้เป็นข้อบัญญัติของพระพุทธเจ้า ส่วนทางมหานิกายก็เถียงว่าการห่มในรูปของท่านนั้นเป็นข้อบัญญัติของพระพุทธเจ้า ทั้งสองฝ่ายก็โต้เถียงกัน ทางฝ่ายที่ห่มอย่างมหานิกายก็บอกว่าถ้าจะห่มแบบธรรมยุตก็จะเป็นการฝ่าฝืนต่อข้อบัญญัติในทางศาสนา ท่านจึงไม่ยอมห่ม ส่วนทางฝ่ายธรรมยุตท่านจะห่มอย่างมหานิกายท่านก็ว่าจะไม่ชอบด้วยข้อบัญญัติในทางศาสนา ท่านก็ไม่ยอมเช่นนี้เป็นต้น และอย่างในเรื่องการสวด เช่นพระมหานิกายนิยมสวดในทางสังโยค ส่วนธรรมยุตไปในทางบาลี แต่พระมหานิกายบางวัดเวลาอุปสมบทใช้ทำนองบาลี แต่เวลาสวดไปในทางสังโยค เช่นวัดเบญจมบพิตรเป็นต้นเช่นนี้ ถ้าพระธรรมยุตจะต้องสวดอย่างมหานิกายท่านก็บอกว่าเป็นอักขระวิบัติเป็นการผิดพระพุทธศาสนา ส่วนมหานิกายถ้าจะมาสวดธรรมยุตท่านก็ว่าเป็นอักขระวิบัติเหมือนกัน เพราะฉะนั้นทั้งสองฝ่ายก็ยังโต้เถียงกันเช่นนี้ และเราจะมาบัญญัติว่าขอให้ห่มผ้าอย่างเดียวกัน ขอให้อุปสมบทอย่างเดียวกัน และขอให้มีการสวดต่าง ๆ เหมือนกัน แต่เราจะบัญญัติว่าพระทั้งประเทศไทยจะห่มอย่างเดียวกัน พระท่านก็ไม่ปฏิบัติ การไม่ปฏิบัติเช่นนั้นก็ไม่ผิดกฎหมาย และวินัยพระท่านถือว่าที่ท่านปฏิบัติมาแล้วนั้นเป็นการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ หรือความแตกต่างในเรื่องพระมหานิกายและธรรมยุตไม่ฉันร่วมกัน ความจริงเป็นข้อบัญญัติในทางศาสนา พระพุทธเจ้าท่านบัญญัติไว้แล้วว่าจะฉันร่วมกันไม่ได้ไม่ว่าธรรมยุตต่อธรรมยุตเองหรือธรรมยุตและมหานิกาย จะต้องมีช้อนกลางจึงจะไม่ผิดวินัยเป็นต้น ข้อปฏิบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้จนกระทั่งการจับเงิน ทางธรรมยุตว่าเป็นอาบัติ แต่ทางมหานิกายว่าไม่เป็นอาบัติ หรือการฉันนมทางมหานิกายฉันได้ ส่วนธรรมยุตฉันไม่ได้ แต่ถ้าเราจะบัญญัติไว้ พระฉันนมได้ไม่เป็นอาบัติ ทางธรรมยุตก็ไม่ยอมปฏิบัติตามเพราะว่าเป็นการฝ่าฝืน และยังมีธรรมวินัยอีกข้อหนึ่งซึ่งบัญญัติว่า พระนั้นจะต้องถือทางอุกฤษฏ์เสมอ พระนั้นจะ

ปฏิบัติในทางศาสนาจะต้องปฏิบัติด้วยความเลื่อมใส ถ้าการปฏิบัติไปโดยรู้สึกว่าเป็นผิดก็เป็นอาบัติ ถ้าสงสัยว่าการปฏิบัติอย่างไหนจะเป็นผิดหรือไม่ ก็ให้ถือทางอุกฤษฎ์คือถือทางผิดไว้ก่อน คือมีข้อบัญญัติในทางวินัยให้พระปฏิบัติบริสุทธิ์ใจ ถ้าใครไม่ถือในทางบริสุทธิ์ใจเช่นนี้เป็นอาบัติ ถ้าเราเขียนธรรมนูญสงฆ์ไปในรูปใดรูปหนึ่ง พระท่านก็ไม่ปฏิบัติ ถ้าขืนปฏิบัติเช่นนั้นท่านต้องอาบัติเช่นนี้เป็นตัวอย่าง การที่สภาฯ นี้จะรับธรรมนูญคณะสงฆ์ฉบับนี้นั้น ข้าพเจ้าไม่ขัดข้อง แต่ข้าพเจ้าให้ข้อสังเกตไว้ตามที่ได้เรียนต่อที่ประชุมนี้แล้ว

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ขอพักชั่วคราว

พักประชุมเวลา ๑๕.๕๐ นาฬิกา

เริ่มประชุมใหม่เวลา ๑๖.๒๐ นาฬิกา

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี) : พระราชบัญญัติคณะสงฆ์นี้ ความจริงมีเรื่องที่จะต้องระมัดระวังกันอยู่เป็นอันมาก ที่จะไม่ให้กระทบกระเทือนถึงคณะสงฆ์ ข้าพเจ้าได้พึ่งเพื่อนสมาชิกจังหวัดเดียวกันกับข้าพเจ้าเมื่อตะกี้นี้เห็นให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยความมีใจกว้างขวางนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกมีสติขึ้นอีกเป็นอันมากทีเดียว ความจริงใช่ว่าเราจะต้องอภิปรายกันอย่างมีใจกว้างขวางเท่านั้น เราจะต้องสร้างโรงน้ำแข็งขึ้นในหัวใจก่อนด้วย ข้าพเจ้าขออภิปรายในข้อความใหญ่ๆ เท่าที่ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นดังนี้

ในประการที่ ๑ พระพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่าพุทธจักร กับอาณาจักรนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหรือไม่

ในข้อ ๒ ถ้าหากว่ามี มีมากน้อยเพียงไร ในข้อ ๒ นี้คือ ร่างพระราชบัญญัตินี้ข้าพเจ้าจะได้กราบเรียนเป็นข้อๆ ไป

ท่านสมาชิกที่ได้อภิปรายกันหรือที่ให้สตินั้นทุกๆ ท่านได้กล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้จะเป็นพระราชบัญญัติที่บังคับพระ และถ้าหากว่าพระท่านไม่ปฏิบัติตามแล้ว ก็จะเกิดความยุ่งยากบาปจะตกอยู่กับพระและรัฐบาล ข้อนั้นข้าพเจ้าเห็นด้วยทีเดียว ถ้าว่าเราจะพิจารณากันว่า พุทธจักรกับอาณาจักรนั้นแยกกันเด็ดขาดได้หรือไม่ ข้อนี้คงไม่มีใครปฏิเสธว่าอาณาจักรแยกกับพุทธจักรได้โดยเด็ดขาด ไม่เกี่ยวข้องกันเลย เราจะหาดูได้จากตัวบทกฎหมาย คือ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ ว่า "พระมหา-

กษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภ์" นั้น หมายความว่า พระพุทธศาสนาจำเป็นจะต้องพึ่งพาอาศัยทางบ้านเมือง แยกกันไม่ได้เป็นอันขาด ทั้งนี้ ท่านสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนร่วมจังหวัดกับข้าพเจ้า ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เราควรเคารพสักการ แล้วเราก็ไม่ควรจะเข้ามายุ่มย่าม เราไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้อง จะเกิดความลำบาก เช่นนี้เป็นการไม่ตรงกับความจริงทีเดียว กล่าวคือ ศาสนาจำเป็นต้องอาศัยบ้าน และบ้านก็ต้องอาศัยศาสนา ทีนี้ก็มาถึงปัญหาในข้อที่ว่า ถ้าหากว่าวัดจำเป็นจะต้องพึ่งพาอาศัยและเกี่ยวข้องกันกับทางบ้านเมืองดังนี้แล้ว ทางอาณาจักรนี้ก็ควรจะมีวงเขตเหลื่อมล้ำต่ำสูงมากน้อยกว่ากันเพียงไร นี่คือหัวใจของร่างพระราชบัญญัตินี้ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อภิปรายไปแล้วว่า พระราชบัญญัตินี้จำเป็นจะต้องออก ถ้าหากว่าไม่ออกพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติเก่าที่มีอยู่จะเป็นหมันศาสนาว้าเหว่เหมือนกับไม่มีกฎหมายอะไรคุ้มครอง มันเป็นความจริงอย่างนี้ ข้าพเจ้าก่อนที่จะอภิปราย ก็ได้พยายามที่จะศึกษาหาความจริงจากพระทั้งสองฝ่าย ก็เห็นว่าจริงตามที่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อภิปรายไปแล้วว่า พระสงฆ์ทั้งสองฝ่ายมีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะได้เห็นพระราชบัญญัตินี้ออกมาคุ้มครองศาสนาไม่ให้ว้าเหว่อย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ เพราะเหตุว่าพระราชบัญญัติ ร.ศ.๑๒๑ มีก็เหมือนไม่มี เพราะไม่ได้ใช้ นี่ก็เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า ไม่แต่รัฐธรรมนูญเท่านั้น ทั้งทางคณะสงฆ์ทั้งสองฝ่ายก็ได้มีความเห็นร่วมและตรงกันเช่นนี้ว่า เราจะต้องคุ้มครองอุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนา เพราะเหตุนี้นั้น ท่านสมาชิกทั้งหลายได้กล่าวอภิปรายไปแล้วว่า เราไม่ควรเข้ามายุ่มย่ามไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องนั้น เป็นสิ่งที่ผิดอยู่ การที่ทางอาณาจักรจำต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยนั้นเห็นว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่ง ด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้

ประการที่ ๑ การบำรุงพระด้วยจตุปัจจัย เช่น การทำบุญให้ทาน การสงเคราะห์การศึกษาและอื่น ๆ ซึ่งข้าพเจ้าไม่รู้ว่าจะใช้ศัพท์อย่างใด เพราะข้าพเจ้ายังไม่ได้บวช ในข้อนั้นไม่จำเป็นจะต้องพูดถึง จะกล่าวข้ามไปถึง

ประการที่ ๒. คือการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างดีที่สุดที่จะดีได้ ดูเหมือนจะเป็นข้อนี้เองที่เป็นเหตุให้เกิด

ลัทธิที่เราเรียกกันว่า ธรรมยุต อยู่ในทุกวันนี้ เหตุมีว่า พระในสมัยโบราณปฏิบัติไม่ดีไม่ชอบ ถ้าหากว่าปล่อยให้พระไปปฏิบัติการเหลวไหลอยู่เช่นนั้น พระศาสนาก็จะเสื่อมโทรม จึงได้ตั้งคณะใหม่ขึ้นเรียกว่า คณะธรรมยุต เพราะว่าจะเอาหลักอื่นใดไปบังคับไม่ได้ ซึ่งท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้ทราบมาดีแล้ว ข้าพเจ้าไม่จำเป็นจะต้องอธิบายซ้ำอีก มูลเหตุนิกายสงฆ์ก็เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การที่พระจะแตกแยกกันเป็นนิกายนั้นก็เนื่องจากมูลเหตุที่กล่าวมาแล้ว ข้อนี้ข้าพเจ้าไม่ขอกล่าว เป็นคำอภิปรายของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าขอยกเอาคำของพระคุณเจ้าคือสงฆ์ทั้งสองฝ่ายมากล่าวให้ฟัง ข้าพเจ้าเผอิญไปได้มา ข้าพเจ้าจะพูดด้วยการที่ไปฟังมาจากปากท่านเองว่า การที่พระสงฆ์แตกแยกกันก็เพราะเหตุเกี่ยวด้วยการเลื่อมใสทั้งๆ ที่ผิดก็เห็นว่าชอบ ดังนี้เป็นต้น คราวนี้เห็นหรือยังว่าพระศาสนานั้นดำเนินไปในปัจจุบันนี้นั้น เรารับรองไม่ได้ว่าสงฆ์ทุกรูปได้เป็นผู้ตัดกิเลสแล้วไม่มีโลภ โกรธ หลง ไม่มีเห็นผิดเป็นชอบ ก็เป็นธรรมดาที่อาจจะเห็นผิดเป็นชอบ ปฏิบัติกิจที่ผิดแต่ว่าถูก ปฏิบัติกิจที่ถูกแต่ว่าไม่ถูก คนเราถ้าหากเห็นดีเห็นชอบและยึดมั่นจนเป็นอย่างที่เรียกว่า ลัทธิ แล้วภายหลังแม้ว่าเรื่องนั้นจะมีความคิดเห็นไม่ชอบก็ยากที่จะเป็นความคิดความเห็นที่ชอบได้ ดูเหมือนจะเป็นหลักจิตวิทยาซึ่งข้าพเจ้าได้มาจากทางอื่นนอกจากทางศาสนา ข้าพเจ้ายึดหลักอันนี้ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่า พระสงฆ์ของเรานี้ข้าพเจ้าไม่ได้กล่าวโทษท่านในสมัยก่อนหรือแม้ในสมัยนี้ก็คงจะยังมีอยู่บางองค์ซึ่งทั้งๆ ที่ท่านก็รู้อยู่ว่าไม่ชอบด้วยพระธรรมวินัย แต่ท่านบอกว่าเป็นสิ่งที่ได้เคยปฏิบัติ เคยบำเพ็ญมา ยกตัวอย่างซึ่งข้าพเจ้าได้พบมาด้วยตนเอง แต่ไม่สามารถจะออกชื่อออกเสียงและที่อยู่ได้ พระตามบทวินัยนั้นลงเรือลำเดียวกับสตรีต้องอาบัติเว้นแต่ลงเรือข้ามน้ำเท่านั้น ลงหรือขึ้นตามน้ำ ผิดวินัย แต่ว่าก็มีพระบางองค์ซึ่งได้บวชเรียนมาเป็นเวลาก่อนข้าพเจ้าเกิด แต่เมื่อพระผู้ใหญ่ไปพบเข้าได้ห้ามปรามว่า ทำไมจึงทำเช่นนั้น บอกว่า ก็สนุกดี สนุกแล้วก็ผิดวินัยท่านก็ไม่เลิก จะเฆี่ยนท่านก็ไม่ได้ จะไล่ท่านก็ไม่ได้ เรื่องมีอยู่เช่นนี้ คราวนี้ถ้าหากว่าพระปฏิบัติเช่นนี้แล้ว สงฆ์เองท่านไม่มีโทษที่เรียกว่าแซงค์ชั่น ตามพระวินัย นอกจากจะไล่สึกออกเสีย

ถ้าหากว่าพระหลายรูป หลายพวกปฏิบัติหนักขึ้น ต้อตันกว่านี้ เป็นต้นว่าชนไก่ กัดปลา อันนี้ข้าพเจ้าไม่ยืนยันว่ามี แต่ถ้าหากว่ามีความคิดเห็นชอบเป็นผิดหรือผิดเป็นชอบ พระท่านไม่มีแซงค์ชั่นอะไรนอกจากไล่สึก สึกท่านก็ไม่สึก จะไม่ร้อนถึงเจ้าบ้านทีเดียวหรือ เรื่องมีมาเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง แล้วในเรื่องแซงค์ชั่นล่ะ กล่าวคือว่า พระท่านไม่ลงโทษตามพระวินัย แล้วจะทำอย่างไรจะให้พระยกพวกเข้าปล้นตีกันนั้นเป็นสิ่งที่ชอบแล้วหรือ ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนของข้าพเจ้าทุก ๆ ท่านคงจะไม่อยากเห็นเป็นเช่นนี้ ทีนี้เราจะได้จัดการแก้ไขอย่างไร ก็มีทางเดียวคือทางอาณาจักรเท่านั้น คือรัฐบาลเท่านั้นเอง เมื่อพระทำผิดมาลงโทษกัน พระก็ไม่ยอมจึงให้รัฐบาลลงโทษบ้าง ในการที่ให้ทางอาณาจักรลงโทษนี่แหละคือความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติออกมา ทีนี้ปัญหาที่จะมีต่อไปก็คือว่า ถ้าหากว่าออกพระราชบัญญัติบังคับมา พระท่านไม่เห็นด้วย คือท่านไม่ยอมปฏิบัติตาม ข้อนี้เราพึงพิจารณาแยกออกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าขอยกเป็นข้อหนึ่ง

พระราชบัญญัตินี้ ถ้าหากดูเผิน ๆ ก็ดูเหมือนว่าคฤหัสถ์ตรากฎหมายให้พระสงฆ์ปฏิบัติ ความจริงไม่ใช่เป็นเช่นนั้น พระราชบัญญัตินี้สร้างข้อบังคับขึ้นมาให้พระ บังคับพระ จะบังคับอย่างไร ให้พระท่านตั้งข้อบังคับขึ้นเองอย่างนั้นต่างหาก แต่ว่าสิ่งใดที่ผิดพระธรรมวินัย กฎหมายก็ไม่ได้ไปเกี่ยวข้องเลย มิหนำซ้ำให้พระบัญญัติเสียเอง คือให้สังฆาณัติโดยทางสังฆสภา อย่างนี้แล้วคราวนี้ สังฆาณัติจะให้ออกในกรณีเช่นใดบ้าง กล่าวโดยกว้าง ๆ จะต้องไม่ขัดกับพระธรรม จะต้องไม่ขัดพระวินัย ถ้าหากว่าไม่ขัดกับพระธรรมวินัยแล้ว ไฉนจึงจะเรียกว่าพระราชบัญญัตินี้บังคับพระ บอกพระท่านแล้วท่านก็ยอม จะเรียกว่าไปบังคับพระนั้นหาถูกต้องไม่

บัดนี้ ข้าพเจ้าจะกราบเรียนต่อไปถึงเรื่องลัทธินิกาย ความจริงเมื่อเพื่อนสมาชิกของข้าพเจ้ากล่าวขึ้นมา ข้าพเจ้าก็ไม่อยากจะแสดงความคิดความเห็น แต่การที่กล่าวนี้ก็เพื่อทำความเข้าใจกันไม่ใช่จะมาค้านกัน

ลัทธินั้น เวลานี้เราพูดได้ว่าในเมืองไทยเรามี ๒ ลัทธิ คือธรรมยุติกนิกาย มหานิกาย ข้าพเจ้าก็ได้กราบเรียนมา

ตั้งแต่ต้นแล้วว่า ความคิดเห็นความยึดมั่นทำให้เกิดลัทธิ แต่ทว่าความคิดเห็นและความยึดมั่นนั้น ถ้าหากว่าเป็นความคิดเห็นและความยึดมั่นที่ผิดพระวินัย พระหรือพวกที่เรียกว่านิกายที่ยึดมั่นเช่นนั้นก็ไม่ใช่พระ เมื่อท่านไม่ใช่พระแล้วการแซงค์ชั่นก็เป็นดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วแต่ต้นว่า ท่านคงอยู่ในสมณรูป ท่านก็ไม่ใช่พระที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เพราะเหตุนั้นการยึดมั่นในทางธรรมหรือวินัยไม่ใช่ลัทธิแต่เป็นเรื่องนอกศาสนาพุทธ

นอกจากนั้น ยังมีความยึดมั่นอีกประการหนึ่ง ซึ่งไม่ผิดพระธรรม พระวินัย แต่เป็นการที่ว่า ถ้าจะเทียบเคียงกันดูก็เหมือนเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ คือไม่ผิดพระธรรม ไม่ผิดพระวินัย ยกตัวอย่างที่เพื่อนข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว เรื่องห้ามพระ ข้าพเจ้ายังไม่ได้บวช ข้าพเจ้าไม่มีทางที่จะทราบได้ ส่วนในเรื่องพระนั้นจะให้ไปอบรมในสำนักใดไม่ต้องไปเรียกท่าน ข้าพเจ้าเคารพแต่พระที่เป็นสุปฏิปนฺโน ส่วนพระที่เป็นทุปฏิปนฺโนนั้นข้าพเจ้าไม่เคารพ ข้าพเจ้าส่งเสริมพระที่ปฏิบัติตามพระธรรม พระวินัย เท่าที่ข้าพเจ้าได้ศึกษามาก็มีว่าพระธรรมยุตหรือพวกที่นับถือพระธรรมยุตก็สนับสนุนธรรมยุต

บัดนี้ จะได้กล่าวถึงเรื่องการปฏิบัติตามพระธรรม พระวินัย คือไม่ผิดพระธรรม พระวินัย แต่ว่าผิดในเรื่องความนิยมทั่วๆ ไปแท้ๆ คืออยู่รูปๆ ร่างๆ คือบางคนอยู่ข้างบน บางคนอยู่ข้างล่าง อย่างนี้เป็นต้น ความแตกต่างในนิกายในเมืองไทยเรานี้โดยชื่อแล้วก็มี ๒ นิกาย แต่ว่าโดยหลักแล้วไม่มีนิกายเลย แต่ถ้าข้าพเจ้าจะกล่าวเป็นข้อๆ ในเรื่องพระอะไรต่างๆ ก็จะเป็นการเท็จให้ท่านฟัง ข้าพเจ้าหวังว่าท่านคงจะได้เตรียมความรู้มาแล้ว ซึ่งข้าพเจ้าจะขอผ่านไป แต่ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างในเรื่องห้ามพระที่กล่าวมาแล้ว ห้ามนั้นมีว่าไม่ให้ห้ามเป็นปริมณฑล ปริมณฑลคืออย่างไรนั้นเป็นเรื่องของการแปลพระวินัยเหมือนอย่างในเรื่องการห่มผ้า ฝ่ายหนึ่งบอกว่าให้ห่มแหวก อีกฝ่ายหนึ่งบอกว่าต้องห่มคลุม ห่มกันได้หลายอย่าง อย่างนี้เป็นเรื่องการแปลพระวินัยโดยแท้ นี่แหละเป็นเหตุให้เกิดลัทธิขึ้น คราวนี้ท่านเห็นได้หรือยังว่า ลัทธินิกายไม่มีในเมืองไทย ว่าโดยหลักไม่มี แต่โดยชื่อมี คราวนี้ พระราชบัญญัตินี้ถ้าหากว่า

ออกไปแล้ว จะสามารถรวมนิกายได้อย่างไร เพราะพระท่านไม่ยอม นี่แหละถูก ท่านว่าของท่านอย่างนั้น ใครจะไปบ่นว่าอย่างไรได้ สำหรับในเรื่องนี้ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า พระของเรานั้นท่านเป็นผู้ที่เกือบ ๆ จะสำเร็จโสดาบันบางองค์อาจจะสำเร็จแล้วก็มี ข้าพเจ้าได้ศึกษามาแต่เพียงตื้น ๆ ว่า ความเศร้าหมองที่เกิดจากอุปกิเลสนั้น พระสงฆ์ของเราเป็นผู้ที่พ้นแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ข้าพเจ้าเชื่อว่า โดยคำวิงวอน โดยการบริหาร ระหว่างรัฐบาลของเรากับคณะสงฆ์นี้ ข้าพเจ้าหวังว่า คงจะได้คณะสงฆ์ผู้ใหญ่มาปรับปรุงกันว่า อะไรที่ผิด อะไรที่ไม่ผิดพระธรรม ไม่ผิดพระวินัย แต่ที่ถือต่างกันนั้นจะเอาอย่างไรกันแน่ เอาให้รู้แน่กันทีเดียว

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : หมดเวลาแล้วท่าน

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี) : ข้าพเจ้าขอประทานต่อ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ให้อีกนิดหน่อย

นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี) : ภายในระยะเวลาอันสมควร เช่น ๕ ปี ตามที่ข้าพเจ้าได้ทราบจากท่านรัฐมนตรี อธิบดี เป็นต้นว่า

๑. จะลงรูปกันได้ กล่าวคือเราจะนิยมฝ่ายใดก็เอาฝ่ายนั้น ความจริงอย่าได้ค้านข้าพเจ้าเลย เพราะเป็นความจริงแท้ ๆ จะต้องเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างอื่นไม่ได้ การห่มผ้า การฉัน การอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นี่แหละก็เป็นเรื่องของพระท่าน ท่านทำผิดกฎหมายพระพระท่านก็ลงโทษ มีอยู่หลายอย่างด้วยกัน ถ้าหากท่านไม่ยอมปฏิบัติตาม จะให้ออกก็ไม่ออก สึกก็ไม่สึก เราคฤหัสถ์คือคณะรัฐบาลจะเข้าสู้โดยทางธรรมนูญนั่นเอง ส่วนในเรื่องอื่น ๆ นั้นข้าพเจ้าก็มีความวินิจฉัยอยู่เหมือนกัน แต่เป็นเรื่องปลีกย่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่ออาณาจักรเข้าเกี่ยวข้องกับพุทธจักร เท่าที่ข้าพเจ้าได้กราบเรียนมาแล้วนั้น ในส่วนรูปร่างของพระราชบัญญัตินี้เหมือนกับโรงเรียนในบ้าน ปัญหามีว่าทำไมคฤหัสถ์จึงมีอำนาจเหนือพระมากนัก ดังที่ท่านรัฐมนตรีได้กล่าวขึ้นก็ดี ทำให้พระของเราเป็นนักการเมือง เหล่านี้เป็นข้อปลีกย่อยซึ่งเราจะไปต่อรองกันในชั้นกรรมาธิการก็ได้ และท่านรัฐมนตรีก็ได้กล่าวรับรองไว้แล้ว เรื่องต่อรองกันในชั้นกรรมาธิการเป็นเรื่องที่ไม่น่านิยม

เป็นอันขาด ลัทธิของข้าพเจ้าเป็นดังนี้ จะให้รับพระราชบัญญัติ ข้าพเจ้านิยมลัทธิว่าไปต่อรองกันดีกว่า

นายฉ่ำ จำรัสเนตร์ (นครศรีธรรมราช) : รัฐบาลได้ร่างธรรมนูญคณะสงฆ์ เสนอเข้ามาสู่สภาในกาลครั้งนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นวิธีหรือเป็นนโยบายที่ดีด้วยประการทั้งปวงในการที่รัฐบาลกระทำเช่นนี้ ข้าพเจ้าได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐบาลเสนอมานี้โดยละเอียดถ่องแท้แล้ว เห็นว่าเป็นแบบอย่างอันดีที่จะเป็นศรีเป็นมิ่งขวัญคู่กับรัฐธรรมนูญชั่วกาลนาน แต่ทว่ายังขาดหลักการที่สำคัญในร่างธรรมนูญคณะสงฆ์ฉบับนี้อยู่ประการหนึ่ง ซึ่งเป็นประการสำคัญ และเป็นหลักการสำคัญส่วนใหญ่ของพระพุทธศาสนา หรือตามความประสงค์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสไว้เป็นหลักสำคัญป้องกันสัตว์โลกมิให้ได้รับความเดือดร้อน และอยู่ในโลกนี้ด้วยความสงบสุข หลักข้อนี้รัฐบาลไม่ได้ตราเพิ่มเติมเข้ามาในธรรมนูญคณะสงฆ์ฉบับนี้ หลักการสำคัญที่ข้าพเจ้ากล่าวอภิปรายแล้วเมื่อกี้ไม่ได้กล่าวอ้าง มีความสำคัญโดยย่อดังนี้ว่า สามัคคี โลโกโหตุ สัตว์โลกจงพร้อมเพรียงกัน ในเรื่องนี้พระองค์ได้ตรัสไว้ในที่ประชุมสงฆ์หมู่ใหญ่ ซึ่งแตกแยกสามัคคีกัน ซึ่งความมุ่งหมายของพระองค์นั้นต้องการให้สัตว์โลกอยู่ด้วยกันด้วยความพร้อมเพรียงและสงบสุขทั่วหน้ากัน กล่าวโดยเฉพาะคณะสงฆ์สาวกของพระองค์ พระองค์ประสงค์อย่างยิ่งที่จะให้คณะสงฆ์มีความสามัคคี เพราะพระองค์เป็นผู้นำ เป็นผู้แนะนำ เป็นผู้สั่งสอนให้สัตว์โลกอยู่ในโลกนี้ด้วยความสามัคคีทุกประการ พ.ร.บ. ธรรมนูญคณะสงฆ์ที่รัฐบาลเสนอมานี้ ไม่ปรากฏว่าได้มีหลักในเรื่องความสามัคคีตามพระพุทธพจน์ ซึ่งข้าพเจ้ากล่าวอ้างไปแล้วเมื่อกี้เลย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าอยากจะขอร้องเรียนต่อสภาผู้แทนราษฎรอันมีเกียรติของชาติและคณะรัฐบาลนี้ว่า จะให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นไปด้วยดีต้องตามหลักพระพุทธศาสนาโดยตรง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นควรเพิ่มมาตราหลักสามัคคีขึ้นอีกมาตราหนึ่งต่อจากมาตรา ๒๒ เป็นมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๓ ที่จะตราขึ้นนั้นมีความสำคัญปรากฏดังที่ข้าพเจ้าจะได้อ่านให้ท่านสมาชิกทั้งหลายฟัง ซึ่งมีดังนี้

"การปฏิบัติตามพระธรรมวินัยก็ดี หรือระเบียบลัทธินิยมซึ่งคณะสงฆ์พึง

ปฏิบัติในเมื่อไม่ขัดต่อหลักธรรมวินัยก็ดี ให้มีสังฆาณัติกำหนดไว้" และขอแก้มาตรา ๒๓ เดิมเป็นมาตรา ๒๔ ส่วนมาตราอื่นให้แก้ตามลำดับ มีหลักสำคัญที่คณะรัฐบาลไม่ได้ตรากฎหมายฉบับนี้เข้ามา ข้าพเจ้าจึงขอเสนอให้ที่ประชุมนี้เพื่อทราบว่า สมควรที่จะตรากฎหมายฉบับนี้โดยใช้ถ้อยคำซึ่งข้าพเจ้ากล่าวแล้วเพิ่มขึ้นเป็นอีกมาตราหนึ่งที่เพิ่มมาตรานี้ขึ้นได้ จะเป็นเหตุปรากฏความสามัคคีอันยิ่งใหญ่สมกับพระพุทธศาสนา พ.ร.บ. ธรรมนูญคณะสงฆ์ก็จะกลายเป็นศรีศาสนา เป็นศรีของชาติได้สืบไปชั่วกาลนาน เพราะฉะนั้น ในการที่ข้าพเจ้าขอเพิ่มมาตราเข้ามาอีกมาตราหนึ่งนั้น ข้าพเจ้าจะอภิปรายหลักการและเหตุผลให้ท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทราบ เพื่อท่านทั้งหลายจะได้พิจารณาดู เมื่อเห็นสมควรแล้วก็จะได้เพิ่มมาตรานี้เข้าไป เพราะฉะนั้นในเบื้องต้นข้าพเจ้าจะกล่าวหลักการก่อน แล้วในภายหลังจะได้กล่าวถึงเหตุผลประกอบ

หลักการนั้น กล่าวคือ เพื่อให้ต้องตามหลักพระพุทธศาสนา.....

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ขอให้รวบรัดหน่อย

นายฉ่ำ จำรัสเนตร์ (นครศรีธรรมราช) : ข้าพเจ้าอยากจะขอความกรุณา ท่านประธานที่เคารพ ถ้ามีสิ่งใดควรจะแนะนำได้.....

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ท่านพูดในฐานะเป็นฝ่ายค้าน

นายฉ่ำ จำรัสเนตร์ (นครศรีธรรมราช) : เพื่อให้ต้องตามหลักพระพุทธประสงค์แห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสสอนพระภิกษุสงฆ์คราวไม่ปรองดองกันในเมืองโกสัมพีซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้ว ความสำคัญตอนนี้มีว่าพระพุทธเจ้าทรงทราบจึงตรัสเตือนไปถึง ๒ ครั้งว่า สมคฺคา กิร โหนฺตุ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่อย่างนั้นพระสงฆ์เหล่านั้นก็ยังดื้อรั้นอยู่ ครั้งที่ ๓ รับสั่งว่า "ภิญฺโญภิกฺขุ สงฺโฆ" พระสงฆ์แตกกันแล้ว พระสงฆ์แตกกันแล้ว จึงเสด็จไปสู่สำนักสงฆ์ทรงสำแดงโทษของการแตกแยกกัน แล้วประกาศสามัคคีอุโบสถว่า เตสํ ตตฺเถว เอกสีมายํ เป็นต้น แปลว่าอนุญาตให้ทำอุโบสถในสีมาอันเดียวกัน ทรงปฏิบัติวัตรคือ การประพฤติของพระผู้ทะเลาะแตกแยกกันให้เป็นระเบียบเดียวกัน แล้วตรัสว่า อสงฺ ภิกขเว เป็นต้น แปลว่าภิกษุอย่าทะเลาะกันเลย และตรัสในที่

สุดต่อไปว่า ภิกฺขเว สมคฺคา โหถ พวกเธอจงพร้อมเพรียงกันอย่าวิวาทกัน และภิกษุ ๒ ฝ่าย ก็สามัคคีปรองดองกันดี...

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ขอให้รวบรัดหน่อย ให้เสร็จกันสักที

นายฉ่ำ จำรัสเนตร (นครศรีธรรมราช) : นี่คือหลักการที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มมาตรานี้ขึ้นมา ที่ข้าพเจ้าอภิปรายเพื่อประกอบหลักการอันต้องตามหลักศาสนา ส่วนเหตุประกอบหลักการนั้น ข้าพเจ้าจะได้อภิปรายต่อไปนี้

ความสามัคคีคือมหาอำนาจอันยิ่งใหญ่ไพศาลของประเทศชาติ ศาสนา ประชาชาติทั่วโลก

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ท่านพูดแต่หลักการ เรื่องรายระเอียดเอาไว้แปรญัตติก็ได้

นายฉ่ำ จำรัสเนตร (นครศรีธรรมราช) : เมื่อข้าพเจ้าได้กล่าวหลักการสำคัญในเรื่องธรรมนูญคณะสงฆ์มาแล้วโดยสังเขปเช่นนี้ ส่วนมาตราอื่น ๆ เมื่อพิจารณาไปแล้วก็ยังไม่เหมาะสม ในการที่รัฐบาลเสนอ พ.ร.บ. ธรรมนูญคณะสงฆ์ฉบับนี้เข้ามาสู่สภา ฯ วันนี้ เพราะว่ากฎหมายฉบับนี้ ถ้ารัฐบาลออกไปแล้วจะเป็นมูลเหตุให้เกิดให้แตกแยกสามัคคีกัน ถ้าหากว่าแก้ไขตามถ้อยคำที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วแต่เบื้องต้นและที่จะอภิปรายต่อไปนี้แล้ว คณะสงฆ์และพุทธบริษัททั้งหลาย จะไม่พึงเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายออกไปบังคับท่าน เวลานี้ความจริงถ้าเราตรากฎหมายฉบับนี้ออกไป ทางความสามัคคีจะเป็นทางที่ส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลหรือของชาติไทยที่กำลังมีความสามัคคีเป็นอย่างดีอยู่ และในเวลานี้รัฐบาลก็กำลังยกย่องความสามัคคีที่ประเทศไทยดีขึ้นในทุก ๆ ทาง ด้วยเหตุนี้จึงได้นำพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นี้เข้าสู่สภาเพื่อจะเรียกร้องความสามัคคีจากที่ต่าง ๆ มารวมอยู่ในที่แห่งเดียวกันให้ดียิ่งขึ้น แต่ผลที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญสงฆ์นั้นยังไม่สมบูรณ์พอ ข้าพเจ้าจึงเรียนว่า ควรจะทำให้สมบูรณ์พอเต็มที่ตามที่ข้าพเจ้าอภิปรายมานี้

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : หมดเวลาแล้วท่าน

นายฉ่ำ จำรัสเนตร (นครศรีธรรมราช) : ข้าพเจ้าขอความกรุณาต่อเวลา

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ได้อีก ๒-๓ คำ

นายฉ่ำ จำรัสเนตร (นครศรีธรรมราช) : การร่วมสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น ในการเพิ่มมาตรานี้เข้ามา ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าท่านผู้แทนราษฎรและพุทธบริษัททั้งหลายคงรับรองด้วยดี ความจริงปัญหาเรื่องศาสนาเป็นปัญหาใหญ่ยิ่งนัก ฉะนั้น ชาติไทยรัฐบาลไทยจึงได้คิดร่าง พ.ร.บ. ธรรมนูญคณะสงฆ์ฉบับนี้เสนอสภาฯ ซึ่งนับว่าเป็นการเพิ่มบารมีและอำนาจให้แก่ชาติ และข้าพเจ้าจึงขอร้องให้เพิ่มมาตรานี้ขึ้นมาเพื่อจะให้คณะสงฆ์มีความสามัคคีเข้าสู่สภาพเดิมดังในครั้งพุทธกาล นับว่าชาติไทยกำลังจะนำซึ่งมหาอำนาจโดยไม่ต้องสงสัยเลย

ความจริง คณะรัฐบาลอันมีท่านจอมพล หลวงพิบูลสงคราม เป็นผู้นำปฏิบัติกิจการมารอบด้าน ในเรื่องเมื่อมาถึงคณะสงฆ์ก็เป็นปัญหายุ่งอีกประการหนึ่งซึ่งท่านต้องการความสามัคคีเหมือนกัน เพราะฉะนั้นการที่รัฐบาลจะลงมติรับรองถ้อยคำที่ข้าพเจ้าอภิปรายไปแล้ว ถ้าสมาชิกรับรองถ้อยคำที่ข้าพเจ้าเพิ่มมานี้ ข้าพเจ้ารับรองได้ว่าไม่มีนักปราชญ์ใดๆ สามารถจะท้วงติงได้แม้แต่นักปราชญ์ในทางวิทยาศาสตร์ก็ไม่สามารถจะมาเย้ยหยันได้เลย ถ้าหากว่านำมาตรานี้เข้ามาประกอบกับร่างของรัฐบาลก็จะเป็นการนำแสงสว่างมาให้เป็นอันมาก หลักการสำคัญของการแตกแยกสามัคคีระหว่างชาติเดียวกันนั้นเป็นมหาภัยของชาติอย่างใหญ่หลวง อาจจะทำให้ชาติถึงล่มจมได้

ประการหนึ่งซึ่งจะทำให้เกิดการแตกแยกระหว่างชนชาติเดียวกันได้ก็มีดังที่ได้กล่าวแล้ว เพราะฉะนั้นจึงไม่สมควรจะให้คณะสงฆ์ได้แตกแยกเป็นนิกายอย่างที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ถ้าหากไม่เพิ่มมาตรานี้ ที่ข้าพเจ้าเสนอขึ้นมา ก็เห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ไม่มีประโยชน์อันใดสำหรับคณะสงฆ์ เพราะกฎหมายคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ เดิมก็มีอยู่แล้ว วัตถุประสงค์ในการตรากฎหมายที่ข้าพเจ้าเพิ่มเติมมานี้ก็เพื่อประสงค์ที่จะรวมนิกายสงฆ์ไทยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อเป็นกำลังและความเจริญอันยิ่งใหญ่ของประเทศชาติ และพระสงฆ์ไทยส่วนมากเป็นพระอรหันต์—อรหันต์ผู้ปฏิบัติดีแล้วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ซึ่งย่อมเป็นที่ยินดีอยู่ทั่วกัน ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะสงฆ์ทั้งหลายคงจะได้มีความยินดีอย่างมาก โดยไม่ต้องใช้

การบังคับเป็นการแน่นอน

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุบลราชธานี) : ตามที่ท่านผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อภิปรายมาเมื่อตะกี้นี้เป็นไปในทางที่จะลงมติว่าควรรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ ความจริงพระราชบัญญัติธรรมนูญคณะสงฆ์ฉบับนี้เป็นเสมือนหนึ่งรากฐานของพระพุทธศาสนาที่จะดำรงอยู่ได้ในประเทศไทยด้วยความสถาพรรุ่งเรืองสืบไป หาใช่ว่าการที่รัฐบาลเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เข้ามานั้นเป็นการทำลายพระพุทธศาสนาอย่างใดไม่ เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าชาติของเราทุกวันนี้ได้ฝากไว้กับประเทศ พระมหากษัตริย์ และรัฐบาลผู้บริหารกิจการของประเทศ ในฐานะที่เป็นสาธารณูปถัมภก ถ้าไม่ฝากไว้ กิจการทางพระศาสนาจักตั้งอยู่ไม่ได้ อาจมีบุคคลหรืออาจมีความเห็นตรงกันข้าม เบียดเบียน รังแก ให้เป็นที่เสื่อมเสียและทรุดโทรมก็ได้ และอาจจะเสื่อมศูนย์และทรุดโทรมมาเสียนานแล้วก็ได้ ก็เมื่อพระพุทธศาสนาได้ฝากไว้กับพระมหากษัตริย์และรัฐบาลผู้บริหารกิจการประเทศเช่นนี้แล้ว ก็จำเป็นอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องออกพระราชกำหนดกฎหมายควบคุมและคุ้มครองการพระศาสนาให้ดำเนินไปด้วยดี

ในครั้งโบราณกาลเราไม่มีกฎหมายคณะสงฆ์ แต่ก็มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้พระราชทานอำนาจให้แก่สงฆ์ที่จะจับบุคคลที่ลบหลู่ดูหมิ่นดูแคลนพระสงฆ์และดูหมิ่นดูแคลนวัด จับเอามาทำทัณฑกรรมและลงโทษได้ต่าง ๆ แม้ในกฎหมายเมื่อตอนใกล้ ๆ ต้นรัชกาลที่ ๕ การยิงนกหน้าวัดก็มีผิดเสียแล้ว พระสงฆ์มีอำนาจที่จะจับผู้ที่ทำการละเมิดกฎหมายและลงโทษได้เลยทีเดียว ครั้นเมื่อมีประมวลกฎหมายลักษณะอาญาได้ออกประกาศใช้แล้ว พระสงฆ์ก็หมดอำนาจตั้งแต่นั้นสืบมา อำนาจที่จะลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ล่วงละเมิดนั้นอยู่ที่ศาล หาได้อยู่ที่คณะสงฆ์ดังแต่ก่อนนั้นไม่ ต่อมามีพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็มีความมุ่งหมายในอันที่จะช่วยกิจการคณะสงฆ์ให้ดำเนินการไปด้วย และก้าวหน้า แต่ว่าในพระราชบัญญัติฉบับนั้นมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ จึงเป็นเหตุให้บุคคลผู้หนึ่งชื่อนรินทร์ ภาษิต ได้เอาผู้หญิงอุปสมบทแบบพระภิกษุและกระทำการเหยียบย่ำดูหมิ่นพระศาสนาด้วยประการต่าง ๆ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

กรมหลวงชินวรศิริวัฒน์ได้ทรงวินิจฉัยว่า การที่ผู้หญิงจะเป็นพระภิกษุหรือสามเณรีได้นั้นจะต้องได้เป็นสิกขมานะและจะต้องบำเพ็ญอยู่เป็นเวลานาน และจะต้องเป็นภิกษุณี การจะเป็นพระภิกษุได้นั้นจะต้องอุปสมบทและมีแต่พระภิกษุฝ่ายเดียว การจะเป็นภิกษุณีหรือเป็นสามเณรีนั้นเป็นไปไม่ได้ ทีนี้ได้ทรงวินิจฉัยต่อไปว่า ให้เขาเลิกลัทธินี้เสีย แต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ใช้อำนาจทางพระศาสนาไม่ได้ จึงใช้อำนาจให้ข้าหลวงประจำจังหวัดบอกให้เลิกเสียนแบบภิกษุสามเณร แล้วก็ได้ลงโทษปรับกันไป แต่แล้วต่อมาก็กระทำอีก แล้วต่อมาก็ไม่เห็นมีใครว่ากระไร เป็นการแสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ในครั้งกระนั้นเป็นการไม่เหมาะสมและมีช่องโหว่มากอยู่ ตามบทบัญญัติฉบับนี้ข้าพเจ้าได้พิจารณาดูแล้วเห็นว่ามีข้อปลีกย่อยซึ่งจำเป็นจะต้องแก้ไขในชั้นกรรมาธิการเหมือนกับพระราชบัญญัติอื่น ๆ เหมือนกัน แต่ในส่วนที่มีบทบัญญัติบังคับไปนั้นก็ได้เป็นไปแต่ในทางที่สมควร มิได้กระทำให้เป็นที่ขัดต่อพระธรรมวินัยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด ตามเนื้อแท้ของร่างพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ถอดแบบออกมาจากหลักและระเบียบพระธรรมวินัยเองและในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเอง เพื่อให้เป็นการเหมาะสมเป็นไปตามโลกตามสมัย ที่ขอแก้ก็เพื่อให้ถ้อยคำเพราะและสระสรวย ไม่ใช่จะไปแก้ไขให้ขัดกับที่ได้ตกลงจากคณะสงฆ์มาแล้ว แล้วจะทำพลิกแพลงกันไปภายหลัง ไม่ใช่เช่นนั้น เท่าที่ข้าพเจ้าได้พิจารณาดูแล้วเห็นว่าแก้บางถ้อยคำแม้กระนั้นก็มีอยู่มาตราหนึ่ง คือในมาตรา ๑๐ ซึ่งบัญญัติตามร่างเดิมบอกว่า ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ไม่สามารถทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ พระมหากษัตริย์จะทรงตั้งคณะบัญชาการคณะสงฆ์แทนสมเด็จพระสังฆราชก็ได้ นี่เป็นเรื่องที่ตกลงกันในทางคณะสงฆ์ แต่ร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ ถ้าหากว่าสมเด็จพระสังฆราชไม่สามารถทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ พระมหากษัตริย์จะทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชขึ้นใหม่ และสมเด็จพระสังฆราชองค์เดิมอาจทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชกิตติมศักดิ์ก็ได้ ทีนี้ ต่างว่าพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้เป็นที่ตกลงกันในที่ประชุมคณะสงฆ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แต่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้พูดแล้วว่า วรรค ๒

แห่งมาตรา ๑๐ นั้น ถ้าหากว่าที่ประชุมจะแก้ไขตามร่างเดิมก็ไม่ขัดข้อง ขอแต่ให้รับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไว้พิจารณา แต่ว่าเมื่อพระราชบัญญัติฉบับนี้เข้าสู่สภาฯแล้ว คณะสงฆ์มิได้เห็นชอบด้วยนั้น ข้าพเจ้าขอรับรองด้วยเกียรติยศว่าไม่เป็นความจริง ข้าพเจ้ามีหลักฐานพอที่จะยืนยันได้ ส่วนฝ่ายที่ว่าคณะสงฆ์ไม่เห็นชอบด้วยนั้นก็เนื่องมาจากมีบางคนเขียนเรื่องนี้ส่งไปตามหนังสือพิมพ์ต่างๆ และส่งไปตามท่านสมาชิกแล้วกล่าวว่า สมเด็จพระสังฆราชและองค์พระเถระทั้งหลายก็ไม่ทรงเห็นชอบด้วย แต่ความจริงสมเด็จพระสังฆราชและสมเด็จพระเถระทั้งหลายก็ดีไม่ได้รู้เห็นด้วยเลย เป็นการแอบอ้างเอาเปล่าๆ ซึ่งข้าพเจ้าได้ไปสอบสวนหลักฐานมาแล้ว คือมีบุคคลคนหนึ่งต้องการจะให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่เป็นไปได้โดยสมควร แต่ความมุ่งหมายอย่างไรนั้น ถ้าจะพูดกันไปก็มีมากเหมือนกัน แต่คณะสงฆ์จะมีความเห็นแตกต่างไม่เห็นด้วยในการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่นั้น มีหลักฐานอีกอันหนึ่งของเจ้าคุณวัดบวรฯ ซึ่งท่านได้ไปฟังการประชุมระหว่างคณะรัฐบาลกับพระเถรานุเถระ สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายธรรมยุตไม่ได้มีโอกาสไปด้วย พระพจนมุณีท่านจึงได้บันทึกข้อสังเกตการณ์ถวายให้ท่านทราบ ก็ไม่มีข้อความตอนใดเลยที่ว่าฝ่ายธรรมยุตก็ดี ฝ่ายมหานิกายก็ดี หรือคณะรัฐบาลมีความเห็นขัดแย้งกันเลย ขอยกตัวอย่างเช่นชมว่าพระอุบาลีท่านเป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิยันเลอเลิศ เป็นผู้ที่พูดน้อย แต่พังได้มาก พระพรหมุนีเป็นผู้ที่อธิบายให้เหตุผลควรเป็นที่พอใจ เป็นที่น่าเคารพนับถือ เช่นนี้แล้วใครจะมาตรัสรู้กันได้ จะมาพูดกันภายหลังว่าคณะสงฆ์ไม่ยินยอมเห็นด้วย จะเป็นไปได้อย่างไร นอกจากจะพูดกันอย่างขอไปที ข้ออ้างที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแต่ต้นนี้ได้มีกันในใบปลิวมากมาย แต่ข้าพเจ้าไม่อยากจะเอาใจใส่ เมื่อก่อนหน้าที่จะได้มีการประชุมนั้นได้มีผู้กล่าวถึงเรื่องนี้มากมายทีเดียว เช่นนี้ก็จะทำให้ผู้อื่นไม่รู้ความจริงที่เสนอมาเพื่อประโยชน์อะไร ไม่เข้าใจว่าที่เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เข้ามาก็เพื่อส่วนรวม ข้าพเจ้าเองได้พิจารณานักแล้ว ไม่ใช่ว่าจะหลับตาแล้วก็หยิบเอามาพูดเฉยๆ ข้าพเจ้าได้ดูมาแล้ว ได้ทบทวนมาแล้ว ก็ได้ทราบว่าการที่คณะสงฆ์ได้วุ่นวายอยู่นั้นอาจจะเป็นด้วยต้องการจะยืดเวลาออกไปอีก เพื่อประโยชน์ส่วน

ตน ประโยชน์ส่วนพรรคพวก แต่ว่าได้อาศัยพระสงฆ์บางท่านเป็นเครื่องอ้าง พระบางองค์ที่ถูกอ้างนั้นความจริงท่านไม่ได้ว่าอะไรเลย และท่านก็ได้เคยปฏิเสธเรื่องที่นำลงในหนังสือพิมพ์ไปก็หลายฉบับเหมือนกันว่า เรื่องนั้นท่านไม่รู้เรื่อง ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า กลับเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่สภาฯ นี้น่าจะต้องรีบออกพระราชบัญญัติธรรมนูญคณะสงฆ์เสียถ้าขืนปล่อยปละละเลยให้เกิดการเละเทะขึ้นได้ในระหว่างคณะสงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่าย ซึ่งมีพระมหานิกายและพระธรรมยุตแล้ว จะมีพวกเดียรถีหรือพวกมีความเห็นตรงกันข้ามก่อความยุ่งยากให้แก่พระพุทธศาสนาเป็นอันมาก

ข้าพเจ้าขอกราบเรียนด้วยเกียรติยศและด้วยความจริงใจว่า ข้าพเจ้าเองชั้นเดิมได้เป็นศิษย์อยู่ในวัดธรรมยุตมาก่อน คืออยู่ในวัดราชประดิษฐ์ฯ ข้าพเจ้าได้ศึกษาอยู่ในสำนักนั้นได้หน่อยก็ออกมาอยู่ในวัดพระเชตุพนฯ เป็นศิษย์พระอุบาลีฯ ซึ่งทำการแทนสังฆราชเดี๋ยวนี้ ข้าพเจ้าได้พยายามศึกษาทางพระธรรมวินัยตลอดจนกิจการสงฆ์ต่างๆ ก็ไม่เห็นว่ามีอะไรที่จะผิดแผกแตกต่างกันอย่างไร มีข้อที่ผิดกันก็คือว่า ๑ ชื่อธรรมยุตและ ๒. มหานิกาย และมีอีกอันหนึ่งทางฝ่ายธรรมยุตท่านไม่ค่อยจะเต็มใจไปลงโบสถ์ร่วมทำสังฆกรรมด้วย เพราะไม่รู้จักหัวนอนปลายตีนจะมาร่วมกับฉันอย่างไร

เมื่อมีความจำเป็นอย่างนี้ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าเป็นความจำเป็นด้วยหรือที่จะปล่อยให้การศาสนาของไทยมีการแยกก๊กแยกเหล่าหรือถือเราถือเขาโดยใช่เหตุ เพราะศาสนาเป็นชีวิตจิตใจของประเทศชาติโดยแท้ ถ้าหากว่าพระศาสนานี้ไม่มีความแน่นอนแล้ว คนไทยเราซึ่งเป็นศิษย์ของพระแต่ละฝ่ายนั้นก็ย่อมจะต้องมีความผิดพ้องหมองใจกัน ในที่สุดเรื่องซึ่งพอจะพูดจากันได้ก็มากลายเป็นเรื่องใหญ่ๆก่อให้เกิดความลำบากขึ้นอย่างมากมาย ดังภาษิตในนิทานอีสป และอีกประการหนึ่งในการร่างพระราชบัญญัตินี้ก็ได้มีพระเถรานุเถระทั้ง ๒ ฝ่ายได้มาประชุมพิจารณาให้ความคิดความเห็น ถ้าหากว่าจะไปแก้ไขกันในชั้นกรรมาธิการ ข้าพเจ้าขอเรียนว่า คณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติก็ดี ฝ่ายมหานิกายก็ดี ย่อมมีความมุ่งหมายที่จะปฏิบัติไปตามวินัยเช่นเดียวกัน คือเป็นวินัยเล่มเดียวกัน ไม่ใช่วินัยหลายเล่ม ถ้าได้มีพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้แก่สงฆ์ทั้งสองฝ่าย โดยทางอาณาจักรอุปถัมภ์

ช่วยเหลือแล้ว คณะสงฆ์ก็จะดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยเรียบร้อย พระราชบัญญัติฉบับนี้ ถ้าหากว่าได้ประกาศออกใช้แล้วไซร้ จะบ้องกันพวกที่หลู่พระและที่เบียดเบียนพระอะไรต่ออะไรได้ โดยอาศัยอำนาจซึ่งบางโอกาส เช่นรุกที่วัด อะไรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสม เราก็จะมีอำนาจทำได้ ถ้าหากว่าไม่ช่วยกันสนับสนุนให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ออกไปแล้ว การที่พระจะดำเนินการพระศาสนาร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้นก็เป็นเรื่องไม่ค่อยถนัด ผู้ที่เข้าไปทำการล่วงละเมิดในวัด พระก็ไม่มีอำนาจที่จะจัดการเสียแล้ว พระจะไปพ้องร้องเรียกเอาโทษจากผู้ละเมิดให้ได้ติดคุกติดตรางก็ย่อมเป็นที่ติเตียน

สรุปความก็คือว่า ชาติไทยไม่ต้องการอะไรมากกว่าต้องการให้คนไทยทุกคนเป็นเสมือนคน ๆ เดียวกัน และต้องการให้พระเป็นเสมือนพระองค์เดียวกัน ถ้าเมื่อรวมกันได้เช่นนี้แล้ว ก็จะแปลกอะไรเล่า สงฆ์ทางฝ่ายอาณาจักรก็ดี ทางฝ่ายพุทธจักรก็ดี ก็ย่อมมีกำลังอย่างที่น่าจะพึงพอใจ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอร้องเรียนแก่ท่านสมาชิกสภา ฯ นี้ ซึ่งมาประชุมในที่นี้ ขอให้กรุณาช่วยกันรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ เพื่อประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและราชอาณาจักรและชาติไทยสืบไปเทอญ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : หมดเวลาแล้วท่าน ทางฝ่ายรัฐบาลเสนอขอให้ต่อเวลาอีก ๓๐ นาที มีผู้ใดคัดค้านกันไหม จะให้ต่อหรือไม่ ถ้าไม่มีผู้ใดคัดค้าน ข้าพเจ้าจะให้ต่อเวลา

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุบลราชธานี) : ข้าพเจ้าอยากจะเสนอขอให้ต่อเวลาจนกว่าจะพิจารณาเสร็จพระราชบัญญัติ

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ถ้าไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ข้าพเจ้าจะถือว่าที่ประชุมนี้อนุมัติให้มีการต่อเวลาต่อไป

นายพิน สุพรรณสาร (พระนครศรีอยุธยา) : สำหรับร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญปกครองคณะสงฆ์นี้ เท่าที่ได้โต้แย้งและคัดค้าน และได้มีผู้สนับสนุนกันมา และได้กล่าวกันเป็นใจความอย่างยืดยาวซึ่งบางท่านในการที่สนับสนุนนั้นก็ได้กล่าวถ้อยคำรุนแรงไปถึงพระภิกษุนั้นกระทำการมิดีมิร้ายจึงจะต้องมีการปกครอง และต้องมีการแทรกแซงทางฝ่ายอาณาจักร และใช้คำว่าแซงก์

ชั้นอะไรเข้ามา และบางคนอ้างตัวอย่างพระภิกษุกระทำมิดีมิร้ายมาเป็นตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่างที่เดียว ข้าพเจ้าใคร่จะแถลงให้สภา ฯ นี้ทราบว่าตัวอย่างที่ท่านผู้สนับสนุนอ้างมานั้นมันเป็นตัวอย่างเฉพาะส่วนน้อย คือไม่ใช่หลักการหรือไม่ใช่หลักปฏิบัติของพระสงฆ์โดยทั่ว ๆ ไปทั้งประเทศ ท่านจงมองพระสงฆ์ในประเทศส่วนมากปฏิบัติดีหรือส่วนมากปฏิบัติชั่ว เป็นธรรมดาอยู่เอง บุคคลทั้งโลกที่จะเอาให้ดีเป็นระเบียบเดียวกันโดยไม่มีผิดพลาดและไม่มีชั่วนั้นเป็นไปไม่ได้ ท่านหยิบเอาจุดเพียงจุดเดียวเป็นจุดอ่อนแอขึ้นมาเป็นหลักการเพื่อจะลบล้างว่าพระสงฆ์ในเมืองไทยไม่เรียบร้อย จึงจำเป็นจะต้องมีกฎหมายควบคุมนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ความจริงถ้าเราจะดูสงฆ์ในประเทศไทยโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ที่ท่านได้เคร่งครัดต่อธรรมวินัย ท่านได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมีจำนวนมากถึง ๙๙ เปอร์เซ็นต์ และที่ชั่วมีไม่ถึง ๑ เปอร์เซ็นต์ครึ่ง—เพราะฉะนั้นในกรณีที่ยกเหตุผลขึ้นมาว่าพระภิกษุปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้จึงจำเป็นจะต้องมีกฎหมายควบคุมเช่นนั้นนั้น ไม่ใช่เป็นเหตุผลสำคัญซึ่งจะให้ออกกฎหมายนี้ กฎหมายฉบับนี้เท่าที่รัฐบาลได้แถลงว่าพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ของเราเก่าแก่ ๔๐ ปีแล้ว จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ การปรับปรุงทำของเก่าให้ดีขึ้นก็เป็นหลักธรรมดา แต่ทว่าเราต้องทำให้ดีโดยปราศจากความเสียหายใด ๆ และปราศจากการกะทบกระเทือนจิตใจของผู้ที่ได้เห็นและของผู้ที่ปฏิบัตินี้จึงจะเรียกว่าดีได้ ถ้าหากว่าเรากลับของเก่าเพียงให้เป็นของใหม่เฉย ๆ แล้ว ผลที่สุดผลที่จะได้รับจากการปรับนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าอย่าปรับเสียดีกว่าปล่อยไว้เฉย ๆ ไม่มีภัยปัญหาในข้อนี้น่าจะรับกันโดยทั่ว ๆ ไป ดังรัฐบาลเองก็ไม่ปฏิเสธว่าพระท่านตกลงกันหรือไม่ตกลง รัฐบาลนี้ก็ยังรับว่าพระท่านก็ไม่ปรองดองกัน แต่ว่าจะรอให้ปรองดองกันเป็นเอกฉันก็เป็นการยากในข้อนี้ก็น่าเห็นใจว่าคนส่วนมากจะเอาเป็นเอกฉันย่อมเป็นไปไม่ได้ แต่ถึงเวลาแล้วหรือยังว่าเราจะต้องทำ จริงอยู่จะอ้างเอาการสร้างชาตินั้นมานั้น และพระพุทธศาสนาจะเป็นนิกายเดียวแล้วจะทำให้ชาติเข้มแข็งขึ้นนั้น และข้าพเจ้าเห็นว่าจะเป็นนิกายเดียวกันหรือ ๒ นิกายก็อยู่ในความปกครองราชอาณาจักรซึ่งท่านจะลุกขึ้นช่วยเหลือในเมื่อชาติต้องประสบกับการคับขันทุกคราว และทุกวันนี้พระ

ท่านก็ได้ช่วยการอบรมสั่งสอนประชาชน ให้มีความรักชาติ ให้มีความสมัครสามัคคี ให้มีความกลมเกลียวกัน ขอให้ท่านโปรดดูในทางวิทยุกระจายเสียง และในทางเทศน์ที่สำคัญ ๆ โดยมากท่านก็ร่วมมือเป็นส่วนดีแล้ว และในทางวินัยนั้นบางทีอาจจะขัดกันได้ จะเอามากนักไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงต้องให้ท่านช่วยเหลือตามสมควร เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่า เราจะไม่แก้ไขพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ที่เรายังไม่สามารถจะทำความเรียบร้อยได้แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าปล่อยไว้ก่อนจะงามกว่าที่จะรีบแก้ไขในเวลานี้ จริงอยู่เราจะหักด้ามพร้าไปด้วยหัวเข่า คือถือว่าฉันจะเอาละจะมีเสียงอะไร เราก็ย่อมทำได้ แต่ขอโปรดระลึกว่าในทางพุทธศาสนานั้น เกี่ยวกับจิตใจ ๆ เท่านั้นเป็นสำคัญถ้าจะพูดถึงหลักของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ เราจะพิศูจน์ให้เห็นเหมือนวิทยาศาสตร์ไม่ได้เลยว่าพุทธศาสนานั้นมีหลักพิสูจน์ได้เพียงใด ถ้าจะพูดกันในแบบนี้แล้วก็จะทำให้ศาสนาเสื่อมทราม แต่จะแสดงให้เห็นว่าหลักพระพุทธศาสนาเราพิศูจน์ไม่ได้ แต่เรานับถือมาตั้งแต่บู่ย่าตายายของเรามาชั่วฟ้าดิน เกี่ยวกับทางจิตใจ ได้รับความเคารพนับถือ ก็ถ้าบังคับแล้วเช่นข้าพเจ้าเคารพบิดาของข้าพเจ้า ก็มีกฎหมายบอกว่าท่านเคารพไม่ได้ไปเคารพน้องชายท่านดีกว่า เพราะมีคุณธรรมสูงกว่าเช่นนั้น ท่านลองคิดดูว่าจิตใจของผู้ถูกบังคับจะเป็นอย่างไร ทำได้ แต่ว่าการที่จะบังคับให้ข้าพเจ้าไปเคารพน้องชายอย่างนั้น ตัวอย่างที่ข้าพเจ้ายกมานั้นย่อมทำไม่ได้ ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งว่าให้สมาชิกสภา ฯ ทุกคนถูกบังคับให้ถือศาสนาคริสต์บ้างว่าท่านจะถือหรือไม่ ถ้าจะบังคับเข้าท่านก็เห็นว่าจะมีเรื่อง เพราะฉะนั้นฉันใดก็ดีในเรื่องลัทธินิกายนี้ก็เกิดจากความเลื่อมใส ข้าพเจ้าคิดว่าพระสงฆ์ทั้งสองนิกายต่างก็ปฏิบัติกันด้วยดี ไม่ใช่ว่า ๒ นิกายแตกแยกกันถึงกับคว้าไม้พลองตะบองสั้นเข้าเล่นงานกันแล้ว เราก็ต้องใช้อำนาจเข้าจัดการ ในชีวิตข้าพเจ้าเกิดมาเกือบ ๔๐ ปีก็ไม่เห็นแตกแยกกัน เพราะฉะนั้นการที่เราจะบังคับให้ท่านกลับใจในเรื่องศาสนานั้นข้าพเจ้าคิดว่าไม่น่าจะทำเลย อย่าไปบังคับกันดีกว่า ถ้าหากว่าท่านไม่ตกลงแล้ว ท่านเอาใจของท่านนึกดูซิว่าถ้าเขาบังคับให้ท่านนับถือสิ่งอย่างอื่นท่าน

จะนับถือได้ไหม เพราะฉะนั้นลัทธิของคนไทยที่นับถือมาก็ว่าลัทธิอย่างนั้นดี ของใครดีของใครชั่วความนิยมก็ย่อมมีการติเตียนกันมาเป็นธรรมดา ไม่ใช่ทางศาสนาเท่านั้นแม้แต่สำนักเรียนเช่นจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ต่างก็อ้างมหาวิทยาลัยของตนดีกว่ากันเช่นนี้มีอยู่ทั่ว ๆ ไปของชุมชน ตรงกันข้ามเราจะพิจารณาถึงว่าอาจจะเป็นภัยแก่ประเทศและชุมชนแล้วเราจึงจะต้องควบคุมให้เข้มแข็งไปยิ่งกว่านี้ ข้าพเจ้าเห็นแล้วว่าตั้งแต่ไหนแต่ไรมาท่านไม่ได้ยุ่งยากมา นิมนต์ไปรวมท่านก็รวมกันได้ตามปกติท่านอยู่ในกุฏิท่านก็ถือกันไปคนละทางสองทาง และจะอ้างเหตุว่าถ้าไม่รวมกันท่านจะสร้างชาติไม่แข็งแรง เอาเถิดถ้าจะเกิดคับขันขึ้นแล้วเรียกร้องท่าน ท่านจะช่วยเหลือไหม ท่านเป็นคนไทยมีความรักชาติ และเมื่อขอร้องให้ท่านช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่าง ท่านยอมทำได้ อย่าคิดว่าท่านไม่ทำให้ นี่เป็นหลักการที่ข้าพเจ้ากราบเรียนในสภาฯ นี้ทราบโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับในหลักการนี้แล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าการร่างพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์นี้ไม่ได้อาศัยเหตุผลในทางศาสนาเป็นหลัก อาศัยพฤติการณ์ในทางการเมืองเป็นหลักเป็นการร่างซึ่งข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วยกับหลักการตามธรรมนูญนี้ ซึ่งมีหลายประการที่เดียว ในประการสำคัญที่สุดก็คือว่าทั้งฝ่ายอาณาจักร คือกระทรวงศึกษาธิการก็จะแสดงความห่วงใยในอำนาจที่จะบังคับพระมากเกินไป เช่นอย่างว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวินิจฉัยให้พระออก สมาชิกสภาให้ออก หรือสังฆมนตรีให้ออก หรือนายกให้ออกก็ได้ ข้าพเจ้าคิดว่านั่นเป็นอำนาจแทรกแซงของอาณาจักรเข้าไปยุ่งกับพุทธจักรมากมาย ท่านได้ชี้แจงว่า การที่ให้พระเอาออกถ้าไม่สมควร เพราะฉะนั้นทางกระทรวงศึกษาธิการจึงยื่นมือเข้ารับบาป ถ้าพึ่งในแง่นี้แล้วก็ขอขอบคุณอย่างมาก แต่พึ่งอีกแง่หนึ่งแล้ว ทางใจพระไม่ชอบ และข้าพเจ้าของก็ไม่ชอบ เพราะเหตุว่าเราจะไปถอดพระโดยอ้างว่าพระท่านจะถอดกันไม่ได้นั้นถ้าจะพิจารณาตามคำแถลงและหลักการในพระราชบัญญัตินี้แล้วข้าพเจ้าจะแสดงให้เห็นว่าขัดกันอย่างตรงกันข้าม กล่าวคือความมุ่งหมายของเราในการร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อจะรวมนิกายสงฆ์ แต่ถ้า

หากว่าดูตามหลักการนี้จะไม่และเห็นว่าจะมีการรวมกันที่ตรงไหน จะรวมกันได้โดยสังฆาณัติของสังฆสภา ถ้าหากว่ารวมกันแล้วหรือสังฆาณัติของสภาบัญญัติไปอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว พระสงฆ์ไม่ปฏิบัติตามก็มีโทษตามพระราชบัญญัตินี้คือถูกทัณฑกรรมและถูกบังคับให้สึก ท่านใช้มือพระให้บังคับกันลงโทษจนถึงกับสึกหรือไล่ออกอะไรเหล่านี้ทำได้ แต่ในการให้สังฆมนตรีออก ทำไมท่านทำได้ท่านเขียนกฎหมายบังคับพระท่านทำก็ได้ แต่ในการที่จะให้พระออกได้หรือไม่ได้ควรให้สงฆ์ท่านว่ากันเองดีกว่า เพราะเหตุว่าการที่จะไปบังคับพระให้ออกหรือให้สึกอะไรพวกนี้เกี่ยวกับพระธรรมวินัย ชักตัวอย่างที่เคยอ้างกันมาว่าบังคับให้สึกแล้วไม่สึก คือเมื่อถูกบังคับให้สึกท่านเห็นว่าท่านยังไม่ผิดพระธรรมวินัย ท่านยังไม่ละจากสงฆ์เป็นแต่ท่านผิดด้วยที่เรียกว่าอาบัติโลกวัชชะ คือโลกไม่นิยม แต่ก่อนเห็นว่าศีลของท่านไม่ขาด หากโลกไม่นิยมท่านก็เอาผ้าเหลืองคลุมโดยเห็นว่าท่านไม่ผิดพระธรรมวินัย เพราะฉะนั้นพระราชบัญญัตินี้ถ้าได้ออกไปแล้วจะให้สังฆสภาบัญญัติสังฆาณัติต่าง ๆ สังฆาณัติได้บัญญัติในที่นี้ไม่ขัดต่อธรรมวินัยเพื่อพิจารณาว่าสังฆาณัตินั้นขัดด้วยธรรมวินัยหรือไม่ คือตุลาการคอยพิพากษาพระ ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าการประชุมทำสังฆาณัตินั้นอาจจะทำให้พระวินัยคลาดเคลื่อนไปได้ คลาดเคลื่อนไปเพราะอะไรถึงแม้จะบัญญัติสังฆาณัติไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยก็ดี แต่เกี่ยวด้วยการตีความธรรมวินัย เมื่อสังฆสภาตีความลงไปแล้ว ๆ ใครเล่าจะไปตีความว่าจะขัดหรือไม่ขัดและที่ว่าขัดพระธรรมวินัยเช่นนี้ฉันจะไม่ลงโทษ คือหมายความว่าใช้ไม่ได้ คือจะให้เป็นอย่างวีธีการของรัฐบาลเป็นอย่างไรข้าพเจ้าไม่ทราบ ร่างพระราชบัญญัติบัญญัติไว้เป็นช่องทางให้พิจารณาไปได้หลายทาง คือกรรมการวินัยเห็นว่าสังฆาณัติขัดกับธรรมวินัย ใครจะเป็นผู้ชี้ขาดใครผิดใครถูก กรรมการวินัยตั้งโดยสังฆาณัติของสังฆสภา ถ้าหากว่าไปวินิจฉัยสังฆาณัติผิดพระวินัยแล้ว สังฆสภาถือเสียงข้างมากอาจจะแปรปรวนไปด้วยลักษณะของการทิฐิมานะบางประการ ตัวอย่างข้าพเจ้าอยากจะอ้างในสภา ๆ ของเรานี้ เราเคยตีความอะไรต่ออะไรซึ่งอย่าพูดให้มากเลยว่าไม่สู้จะตรงกับความจริงนัก แต่เราถือปฏิบัติเป็นคราว ๆ ฉันใดก็ดีสภา

สงฆ์ก็ยังไม่สละเสียซึ่งโมหะ โทษะ เพราะว่าเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดานี่เอง ก็อาจจะมีโมหะคติครอบงำไปบ้าง ขอให้เข้าใจว่าการตีความในตัวบทว่าสังฆาณัติต้องไม่ขัดกับพระธรรมวินัย ข้าพเจ้าจะให้ข้อสังเกตว่าใครจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าขัดหรือไม่ขัดกับพระธรรมวินัย ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าหากว่าเขียนในรูปนี้จะทำให้พระธรรมวินัยนั้นแปรปรวนเสียรูปไปได้ตามสังฆสมาชิกของสังฆสภานี่ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเท่าที่เรียนมาในหมวด ๒ มาตรา ๑๑ นั้นทำให้เกิดเป็นปัญหาตีความไปได้หลายประการ มาตรา ๑๑ มีว่า "สังฆสภาประกอบด้วยสมาชิกมีจำนวนรวมกันไม่เกินแปดสิบรูป คือ (๑) พระเถระชั้นธรรมขึ้นไป (๒) พระคณาจารย์เอก (๓) พระเปรียญเอก" การเขียนเช่นนี้ข้าพเจ้าสงสัยว่าจะต้องมีการเลือกตั้งกันใหม่ หรือตั้งโดยพระราชบัญญัตินี้ มีข้อความอย่างคลุมเครือมาก ข้าพเจ้าสมมติว่าข้าพเจ้าเป็นพระเปรียญเอก ถ้ากฎหมายนี้ออกไปข้าพเจ้าได้เป็นสมาชิกของสังฆสภาหรือยัง ถ้าถือว่าเป็นเช่นนั้นแล้ว ในรูปนี้ยังใช้ไม่ได้ เพราะเหตุว่าถ้าเขียนเช่นนี้แล้ว รัฐบาลอาศัยข้อเท็จจริง ไม่ใช่อาศัยหลักการ ถ้าสมมติว่าในประเทศไทยมีพระเถระชั้นธรรม ๔๐ องค์ พระคณาจารย์เอก ๔๐ องค์ พระเปรียญเอก ๔๐ องค์ เป็นหมดหรือไม่ เป็นทั้ง ๑๒๐ องค์หรือไม่ แต่เดี๋ยวนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าพระ ๓ ประเภทนี้มีอยู่ราวๆ ๓๖ หรือ ๓๗ องค์ ก็ทึกทักเอาว่าพระราชบัญญัตินี้ออกไปแล้วก็เป็นสมาชิกสังฆสภาทีเดียว การเขียนเช่นนี้ข้าพเจ้าว่ายังไม่สมบูรณ์ ถ้ามีมากกว่า ๘๐ รูปแล้วก็ไปไม่ได้ แต่ถ้ามีน้อยกว่าเป็นได้ทีเดียว การเขียนเช่นนี้ใช้ไม่ได้ เพราะมีจำนวนไม่เกิน ๘๐ รูปเป็นสมาชิกหมดเลยอย่างนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้ามีมากกว่า ๘๐ รูปจะทำอย่างไร

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ถึงเวลาแล้วท่าน

นายพัน สุพรรณสาร (พระนครศรีอยุธยา) : ขออนุญาตต่อ รวบรัดตัดความจึงขอแถลงในเรื่องนี้เพียงเท่านั้น ข้าพเจ้ามีความห่วงใยอีกข้อ ๑ คือในหมวด ๕ เรื่อง ศาสนสมบัติ "ตามมาตรา ๔๕ คือการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ" แล้วก็ในมาตรา ๔๓ ก็กล่าวเฉพาะเรื่องอสัง-

หาริมทรัพย์เท่านั้น การเขียนเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าวัดจะไม่สามารถมีสังหาริมทรัพย์ได้เลย จะต้องอยู่ในศาสนสมบัติกลางทั้งหมด ซึ่งข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องด้วยว่าวัดเป็นนิติบุคคลซึ่งท่านมีหน้าที่จะต้องใช้จ่ายทรัพย์สินโดยไวยาวัจกรโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย แต่ทำไมจะไปริบของท่านเสียหมด ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลย ตัวอย่างเช่นนี้เท่าที่ปฏิบัติอยู่ก็เป็นไปในทำนองนี้แล้วแต่ทว่าไม่ได้เขียนไว้ชัดเจน และไม่เป็นไปในระเบียบอันเดียวกัน คือวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของข้าพเจ้า อำเภอไปเก็บค่าเช่ามาหมด ตลอดจนกระทั่งพระไม่มีอะไรฉัน ไปเบิกก็ไม่ได้ว่าส่งไปกระทรวงหมดแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว่าถ้าหากว่าเดินนโยบายแบบนี้แล้วทำให้พระท่านลำบากยากเย็นเหลือเกิน แล้วไปริบเอาทรัพย์สินของพระหมด ไม่สมควรอย่างยิ่ง และถ้าท่านไม่สามารถจะเก็บและไม่สมควรจะเก็บได้แล้วจะไปเข้าครอบครองเช่นนี้ข้าพเจ้าคิดว่างามกว่าที่จะไปริบเอามาเป็นทรัพย์สมบัติกลาง ในเรื่องพระธรรมวินัยข้าพเจ้าไม่เคยเป็นพระมหาเปรียญ เป็นแต่เพียงว่ารู้มานิดหน่อยว่าทรัพย์ของวัดไหนก็เป็นของวัดนั้น แต่เอามาเป็นศาสนสมบัติกลาง เอาของวัด ก. ไปใช้ในวัด ข. ซึ่งวัด ก. ไม่มีฉันกลับเอาไปให้วัดอื่นฉันเช่นนี้จึงไม่สมควรเป็นอย่างยิ่งทั้งเป็นการไม่ยุติธรรมด้วย บางวัดก็ได้รับความอุปการจากกระทรวงศึกษาธิการอย่างเหลือเฟือ ซึ่งแม้แต่เงินไม่พอก็ไปขอยืมเงินวัดอื่นมาให้ อย่างวัดมณฑปเป็นต้น แม้เงินไม่พอก็ยืมมาจากวัดอื่น แต่วัดนางปลื้ม เมื่อสิ้นเดือนไปเก็บค่าเช่าที่หมด พระในวัดนั้นอดแทบตายไปเบิกไม่ได้ และยิ่งเขียนในแบบนี้แล้วก็เท่ากับว่าพระจะมีอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้ มีแต่ธรณีสงฆ์เท่านั้นเอง และถ้าวัดให้เขาเช่าโดยไวยาวัจกรก็ต้องส่งมาเป็นศาสนสมบัติกลาง ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าใคร่จะขอให้กระทรวงศึกษาธิการขอให้ท่านมีกินและมีใช้จับจ่ายบ้าง ซึ่งบางวัดมีรายได้แล้วไปเก็บเอาหมดเช่นนี้เป็นการเดือดร้อน เพราะวัดตามบ้านนอกไม่เหมือนกับวัดในกรุงเทพ ฯ

ยังมีอีกหลายประการซึ่งถ้าจะพูดไปนานท่านประธานก็คอยตักเตือนข้าพเจ้าจึงขอสรุปลงว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่มีความจำเป็นซึ่งจะต้องออกไปในเวลานี้ เพราะเหตุว่ารัฐบาลก็รับรอง

แล้วว่าพระท่านยังไม่ปรองดองกัน และก็เมื่อท่านยังไม่ปรองดองกันแล้ว ท่านก็ยังไม่ทำความเสียหายอะไรขึ้น ข้าพเจ้าอยากจะขอวิงวอนว่ารอไปก่อนก็ไม่เสียหายอะไร

นายทองอยู่ เอี่ยมบุญอิ่ม (นนทบุรี) : ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วทางฝ่ายค้านและฝ่ายสนับสนุน ฝ่ายค้านนั้นพูดไปในทางที่เรียกว่าแปรญัตติเสียโดยมาก เราพอจะแปรญัตติกันได้เช่นสงสัยว่าในหมวดของสังฆสภา มีความสงสัยว่าสมาชิกนั้นจะเกิดขึ้นได้ คือกฎหมายฉบับนี้ที่จะถวายให้แก่คณะสงฆ์ไปคล้าย ๆ กับองค์การของเทศบาล ไม่ใช่ว่าเป็นองค์การของบ้านเมืองอะไรเลย พระราชบัญญัติฉบับนี้ถ้าจะเทียบกันได้ก็คล้ายกับแก้วสาระพัดนึก รัฐบาลเป็นผู้อุปถัมภ์ ร่างขึ้นแล้วก็ถวายไปให้คณะสงฆ์แล้วคณะสงฆ์จะเนรมิตรกันด้วยวิธีอย่างไร ในลัทธิการห่มผ้าก็ดี ในลัทธิการลงโทษทัณฑกรรมสงฆ์อันใดก็ดี ท่านอาจสามารถที่จะปรองดองทำกันได้ แล้วสังฆสภาที่ตั้งขึ้นได้ตามรูปแห่งกฎหมายนี้แล้ว ไม่ใช่สภาฯที่จะถกเถียงกันเหมือนกับสภาผู้แทนราษฎรของเรา เป็นสภาที่เป็นไปด้วยความสงบเสงี่ยมอย่างยิ่ง สมาชิกของสภาจึงต้องเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสิ่งสำคัญยิ่งดังที่ร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดว่า ๑. พระเถระตั้งแต่ชั้นธรรมขึ้นไป ๒. พระคณาจารย์เอก และ ๓. พระเปรียญเอกขึ้นไป พระเปรียญเอกนั้นนับตั้งแต่ ๗ ประโยคถึง ๙ ประโยคเรียกว่าเปรียญเอก ท่านเหล่านี้ย่อมทรงคุณวุฒิทุกประการ แต่ว่าถ้าแม้ว่าท่านสมาชิกจะข้องใจเห็นว่าไม่เพียงพอแล้ว จะแปรญัตติว่าชั้นธรรมขึ้นไปก็ดี จะได้ไม่เกิน ๘๐ รูป หรือว่าจะตกลงอย่างไรก็ได้ นี่แปรญัตติได้ แต่กฎหมายฉบับนี้ที่ได้ถวายคณะสงฆ์ให้พิจารณาก็มีความมุ่งหมายว่า พระสงฆ์นั้นเป็นไปด้วยความสงบเสงี่ยมสมกับภาษิตที่ข้าพเจ้าขอยกมากราบเรียนท่านสมาชิกในสภาฯ นี้โดยพระบาลีว่า "เนสา สภา ยตฺถ น สนฺติ สนฺโต" แปลความว่าในสถานที่แห่งใดไม่มีผู้ทรงคุณวุฒิในสถานที่แห่งนั้น ไม่ชื่อว่าสภาเลย ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่เสนอเข้ามาเช่นนี้ตรงกับจุดหมายดีแล้วทุกประการ เราไม่ควรจะคัดค้านอะไร ส่วนลัทธิที่ท่านจะห่มผ้า ท่านจะรวมกันได้หรือไม่นั้นก็สุดแล้วแต่ว่าคณะสงฆ์ทั้ง ๒ ฝ่ายจะปรองดองกันเอง

ในสังฆสภา สภา ฯ ของเราเป็นแต่เพียงว่ารับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้วก็ถวายไปให้แก่ท่านให้ท่านกระทำกันเองทุก ๆ ประการที่ได้พิจารณาโดยถ่องแท้ทั้งพระราชบัญญัตินี้มีอยู่ ๙ หมวด ตั้งแต่ว่าด้วยสมเด็จพระมหากษัตริย์ทรงตั้งพระสังฆราช ฯ ออกประกาศสังฆาณัติโดยความยินยอมของสังฆสภาแล้วทรงตั้งสังฆมนตรีตลอดจนกระทั่งมีบทกฎหมายลงโทษ และกรรมการพระวินัยไว้ ก็แลดูเหมาะสม ๆ กับระเบียบการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือเพ่งเล็งผลเป็นส่วนรวมอยู่แล้ว ไม่ได้มีอะไรเป็นอื่นเลยคณะสงฆ์จะไปแตกแยกกันนั้นเราก็พอจะปรองดองกันได้ในภายหลัง เวลานี้เรามีเหตุผลอยู่ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ถ้าตราออกไปแล้วจะมีผลอย่างไร ก็มีผลอันดีประเสริฐ คณะสงฆ์จะดำเนินไปด้วยดีด้วยความเรียบร้อย พระราชบัญญัตินี้เป็นแนวการปกครองอย่างล้วน ๆ ไม่มีอะไรเจือปนเลย จะพึงเห็นได้ว่า แม้รัฐบาลก็ไม่ได้ก้าวก่ายไปในพระราชบัญญัติฉบับนี้เลย ถ้าจะเพ่งเล็งกันดูแล้วก็เพียงแต่ว่าท่านเป็นผู้อุปถัมภ์หรือเป็นโยมอุปัฏฐากเท่านั้น เช่นในมาตราที่ว่าให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจวินิจฉัยให้สมาชิกในสังฆสภาออกได้นั้น ความข้อนี้ตามร่างที่ได้ตกลงกันตามคณะสงฆ์นั้นก็มีปรากฏว่าสังฆสภาเป็นผู้วินิจฉัยให้สงฆ์ที่ประพฤติไม่ดีงาม หรือสมาชิกที่ประพฤติไม่ดีงามนั้นออกได้ ภายหลังมาร่างเปลี่ยนเป็นว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวินิจฉัยให้ออกได้ สิ่งเหล่านี้เมื่อสมาชิกข้องใจแล้วแปรญัตติกันได้ เราตั้งกรรมาธิการให้มาก ๆ เอาความเห็นกันเป็นประมาณเป็นเกณฑ์ ข้าพเจ้าขอรับรองโดยความเต็มใจว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้วิเศษอย่างที่สุดด้วย ถ้าแม้ว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มิได้ถวายแก่สงฆ์แล้ว สงฆ์ยังแตกแยกหมู่สำนักและไม่ปฏิบัติตามนั้นที่เรียกว่าเป็นหมันนั้น ขอให้พึงระลึกถึงว่าคณะสงฆ์นั้นท่านเป็นผู้ปฏิบัติตรง เป็นผู้ปฏิบัติโดยชอบธรรม แล้วไฉนท่านจะเป็นบุคโศโลคะนะ ถ้าท่านไม่เห็นด้วย ท่านก็เห็นแก่คนของท่านมากเกินไป ดังมาตรา ๑๐ ที่ได้ตราไว้ท่านรัฐมนตรีก็ได้กล่าวแล้วว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งว่าถ้าสมเด็จพระสังฆราชไม่ทรงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ก็อาจสามารถที่จะตั้งสมเด็จพระสังฆราชได้อีก ส่วนองค์นั้น

ลดเป็นตำแหน่งกิตติมศักดิ์ อันนี้ชอบด้วยระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง สมเด็จพระสังฆราชที่ไม่สามารถแล้วเราจะให้ดำเนินงานไปอีกหรือ แล้วทำอย่างไรเล่าคณะสงฆ์จึงจะเจริญ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความมุ่งหมายเช่นนั้น จึงได้ตราไว้ว่า ถ้าไม่สามารถแล้วก็ลดหย่อนลงไปเป็นกิตติมศักดิ์ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้ารับรองโดยความเต็มใจอย่างยิ่ง ถ้าหากว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เราได้รับหลักการไปแล้ว ถ้าไปผิดพลาดโดยสงฆ์ไม่รวมหรือไม่ยอมรับที่จะปฏิบัติตาม จะไปบำเพ็ญศีลธรรมแห่งใดนั้น ถ้าเช่นนั้นก็โดยพิจารณาร่างพระราชบัญญัติไม่ถ่องแท้ทีเดียว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าควรรับหลักการเป็นอย่างยิ่ง และข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติเสียด้วย

มีสมาชิกรับรอง

นายสว่าง สนิทพันธุ์ (สุพรรณบุรี): ข้าพเจ้าขอเสนอให้เปิดอภิปรายต่อไป

มีสมาชิกรับรอง

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: ข้าพเจ้าขอให้ที่ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็นควรเปิดอภิปรายต่อไปขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๓๐ คน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: ผู้ใดไม่เห็นด้วย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๖๓ คน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: เป็นอันปิดอภิปราย ต่อไปนี้ขอให้ที่ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็นควรรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือขึ้น ๙๘ คน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: ผู้ใดไม่เห็นด้วย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๙ คน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: เป็นอันรับหลักการ ส่งกรรมาธิการสามัญหรือวิสามัญ

พล. ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ): ขอตั้งกรรมาธิการวิสามัญ

ไม่มีผู้ใดคัดค้าน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร: รัฐบาลขอเสนอให้ตั้งกรรมาธิการวิสามัญ เมื่อไม่มีใครคัดค้าน ข้าพเจ้าถือว่าที่ประชุมอนุมัติ มีจำนวนกี่นาย

พล. ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ): มีจำนวน ๑๕ นาย

นายทองอยู่เอี่ยมบุญอิ่ม (นนทบุรี): ขอเสนอ ๒๑ นาย

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ข้าพเจ้าขอให้ที่ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็นควรตั้งกรรมาธิการ ๒๑ นาย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๑๙ คน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ผู้ใดเห็นควรให้มี ๑๕ นาย ขอได้โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๖๒ คน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : เป็นอันที่ประชุมตกลงให้มีกรรมาธิการพิจารณาเรื่องนี้เพียง ๑๕ นาย เสนอชื่อ

พล. ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) : รัฐบาลขอเสนอ๗นายก่อนคือ๑. น.อ. หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น. ๒. หลวงวิจิตรวาทการ ๓. น.อ.หลวงกาจสงคราม ๔. นายเดือน บุนนาค ๕. พระชำนาญอนุสาสน์ ๖. นายทองสืบ ศุภะมาร์ค ๗. พล.ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น.

พล. ต. พระยาอมรวิสัยสรเดช (ลำปาง) : ข้าพเจ้าขอเสนอ พระธรรมนิเทศทวยหาญ

มีสมาชิกรับรอง

ขุนบุรัสการกิติคดี (อุบลราชธานี) : ข้าพเจ้าขอเสนอ นายฟอง สิทธิธรรม

มีสมาชิกรับรอง

ขุนอนุสรกรณี (นครพนม) : ข้าพเจ้าขอเสนอ นายฟื้น สุพรรณสาร

มีสมาชิกรับรอง

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุบลราชธานี) : ข้าพเจ้าขอเสนอ นายทองม้วน อัตถากร

มีสมาชิกรับรอง

นายทองดี ณ กาฬสินธุ์ (มหาสารคาม) : ข้าพเจ้าขอเสนอ นายทองอยู่ เอี่ยมบุญอิ่ม

มีสมาชิกรับรอง

นายบุลจักษ์ ลิ่มศิลา (ระนอง): ข้าพเจ้าขอเสนอ นายเตียง ศิริขันธ์

มีสมาชิกรับรอง

นายชออ้น อำพล (สมุทรปราการ) : ข้าพเจ้าขอเสนอ หลวงขจรกลางสนาม

มีสมาชิกรับรอง

นายชิต เวชประสิทธิ์ (ภูเก็ต): ข้าพเจ้าขอเสนอ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

มีสมาชิกรับรอง

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : ๑. น.อ. หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น.

๒. หลวงวิจิตรวาทการ ๓. น.อ. หลวงกาจสงคราม ๔. นายเดือน บุนนาค ๕. พระชำนาญอนุสาสน์ ๖. นายทองสืบ ศุภะมาร์ค ๗. พล. ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. ๘. พระธรรมนิเทศทวยหาญ ๙. นายฟอง สิทธิธรรม ๑๐. นายทองม้วน อัตถากร ๑๑ นายฟื้น สุพรรณสาร ๑๒. นายทองอยู่ เอี่ยมบุญอิ่ม ๑๓. นายเตียง ศิริขันธ์ ๑๔. พ.ต. หลวงขจรกลางสนาม ๑๕. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : แปรญัตติภายในกี่วัน

พล. ท. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) : รัฐบาลขอแปรญัตติภายใน ๕ วัน

ไม่มีผู้ใดคัดค้าน

ประธานสภาผู้แทนราษฎร : ทางรัฐบาลขอเสนอให้แปรญัตติภายใน ๕ วัน เมื่อไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ข้าพเจ้าถือว่าที่ประชุมน้อมมัติ หมดเวลาเลิกประชุม.

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๕๕ นาฬิกา

คณะกรรมาธิการตรวจรายงานการประชุม

อภัยสรสิทธิ์
ราษฎร์วิรุณหกิจ
กวดหุ้มแพร
พ.ต. ขจรกลางสนาม
ประสิทธิ์นรกรรม
ทองอยู่ เอี่ยมบุญอิ่ม
โมรา ณ ถลาง
พุฒเทศ กาญจนเสริม
เฉลา เตาลานนท์
พึ่ง ศรีจันทร์
พันธุ์ มูลศาสตร์
เสกล เจตสมมา

ประเสริฐ บั่วทมะสุคนธ์ ผู้จดรายงาน
ประสิทธิ์ ศรีสุชาต ,,
ถิน จุฑะรพ ,,
วิศิษฐ์ ลูกอินทร์ ,,
สุรินทร์ ลีพลากร ,,
เล็ก จารุนัฏ ,,
สุขันธ์ จิตรกถึก ,,

ตรวจแล้ว

ทองเปลว ชลภูมิ

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ป. วิเชียร ณ สงขลา

ประธานสภาผู้แทนราษฎร